

**Arkeologiske utgravinger av lokaliteter fra TM
Beitelsvika aust Lok 1 og Lok 2, ID263844 og
ID263844**

Indre Sakseid gnr/bnr 5/1. Bømlø, Vestland

av Hanne Årskog og Margrethe Hope Langhelle

Rapportnr. 1 - 2026

UNIVERSITETSMUSEET I BERGEN
Avdeling For Kulturhistorie

Fylke	Vestland
Kommune	Bømlo
Gårdsnavn	Indre Sakseid
G.nr./b.nr.	5/1
Prosjektnavn	541 Ekornsæter-Sakseid
Prosjektnummer	760
Kulturminnetype	Lokaliteter fra steinalder
Lokalitetsnavn	Beitelsvika aust Lok 1 og Beitelsvika aust Lok 2
ID nr. (Askeladden)	263844, 263845
Tiltakshaver	Vegkontoret Vestland fylkeskommune
Saksnummer	2020/1362
Saksbehandler	Hanne Årskog
Intrasisnummer	UM_2023_004
Aksesjonsnummer	2023/140
Museumsnummer (B/BRM)	B19235 og B19236
Fotobasenummer (Bf)	Bf10489
Tidsrom for utgraving	17.04-26.05.2023
Prosjektleder	Hanne Årskog
Rapport ved:	Hanne Årskog og Margrethe Hope Langhelle
Rapport dato:	09.01.2026

Innhold

1. Undersøkelsens rammer	1
1.1 Bakgrunn	1
1.2 Kronologisk rammeverk	2
1.3 Tidsrom og deltagere.....	2
1.4 Formidling/media	2
2. Kulturminner, registrering, landskap	3
2.1 Tidligere funn og registrerte kulturminner fra området	3
2.2 Registreringen.....	3
2.3 Topografi og landskap	5
3. Praktisk gjennomføring av utgravingsprosjektet	5
3.1 Problemstilling og målsetting.....	5
3.2 Metode.....	5
3.3 Dokumentasjon	6
3.4 Utgravingsens forløp.....	6
Lokalitet 1	6
Lokalitet 2	6
4. Undersøkelsen.....	7
4.1 Lokalitet 1	7
4.1.1 Utgravde arealer	7
4.1.2 Stratigrafi.....	8
4.1.3 Funnmateriale	9
4.1.4 Datering	12
4.1.5 Funndistribusjon og spredningsmønster	13
4.1.6 Tolkning.....	17
4.2 Lokalitet 2	18
4.2.1 Utgravde arealer	18
4.2.2 Stratigrafi.....	18
4.2.3 Funnmateriale	20
4.2.4 Datering	23
4.2.5 Funndistribusjon og spredningsmønster	24
4.2.6 Tolkning.....	28
5. Sammenfatning, tolkninger og perspektiver	28
Litteraturliste	30

Figur 1. Oversiktskart. Sirkel markerer den geografiske plasseringen til lokalitetene i Beitelvika.....	1
Figur 2. Fig. 20 hentet fra Hordaland fylkeskommune sin rapport. Røde markører er prøvestikk med funn. 4	
Figur 3. Funn fra Lok 1 (figur 27 fra registreringsrapport).	4
Figur 4. Funn fra Lok 2 (figur 35 fra registreringsrapport).	5
Figur 5. Det funnførende området var avgrenset av berg i øst. Foto mot nordvest.	7
Figur 6. Skjematisk framstilling av ant. gravelag ved undersøkelsen på lok 1..	8
Figur 7. Lokalitetsflaten med avdekket areal, prøvestikk og fjernede elementer.	8
Figur 8. Foto av brent spissvinklet kjerne fra lok 1, fnr. 87. Fotograf LIÅ.	11
Figur 9. Foto av flekkekniv (fremside og bakside) fnr. 65. fotograf LIÅ.	11
Figur 10. Foto av mikrolitter, fnr. 9 og 15. Fotograf LIÅ.	11
Figur 11. Strandforyskyvningskurve for lok 1 og 2 Beitelvika, Bømlo	12
Figur 12. Skjematisk framstilling av alle funn Lok 1. Mellom feltene var det berg.....	13
Figur 13. Skjematisk framstilling av alle avslag Lok 1 gir samme inntrykk som figuren over.....	14
Figur 14. Skjematisk framstilling av flekker med retusj.....	14
Figur 15. Skjematisk fremstilling av flekkekniver og ryggflekker med retusj.....	15
Figur 16. Funnspredning av skrapere.	15
Figur 17. Tangemikrostikler og mikrolitter.	16
Figur 18. Spredning av spissvinklet kjerne og stikler.	16
Figur 19. Spredning av andre kjerner.....	17
Figur 20. Spredning av konisk kjerne og bipolar kjerne.	17
Figur 21. Avdekket areal, lokalitetsflate (lag 201.1) m.m.	18
Figur 22. Arbeidsfoto, mekanisk rutegraving på lok 2, sett mot sør-sørvest.	19
Figur 23. Arbeidsfoto, sålding på lok 2, sett mot nord.	19
Figur 24. Foto av retusjerte gjenstander, fnr. 3 og fnr. 6.....	22
Figur 25. Foto av spisser fra lok 2, (øverst fra venstre) fnr. 359, 134, 297, 299 og 332.	22
Figur 26. Foto av skiveøks fra lok 2, fnr. 349.	23
Figur 27. Skjematisk framstilling av alle funn fra mekanisk lag 201.1 og 201.2 på Lok 2.	24
Figur 28. Lok 2 underveis i gravingen og det utvides rundt den sørligste konsentrasjonen.	25
Figur 29. Spredning av avslag.	25
Figur 30. Spredning av flekkelignende avslag.	26
Figur 31. Spredning av flekker.	26
Figur 32. Flekker og ryggflekker med retusj.	26
Figur 33. Retusjerte flekkelign. avslag, kantavslag og kjerner.....	26
Figur 34. Skrapere.	26
Figur 35. Stikler.	26
Figur 36. Skiveøks og avfall fra produksjon.	27
Figur 37. Eneggete spisser og mikrostikler.	27
Figur 38. Tangespisser.	27
Figur 39. Oddfragment av mikrolitt eller tangespiss.....	27
Figur 40. Spissvinklede kjerner.....	27
Figur 41. Kalibrerte C14-dateringer fra Lok 1 og Lok 2.	29

Vedlegg A. Fotoliste

Vedlegg B. Liste over vitenskapelige prøver og vedart

Vedlegg C. Dateringsresultater

Vedlegg D. Tilvekster

Vedlegg E. Mediadekning

I april-mai 2023 ble det gjennomført en arkeologisk undersøkelse av to steinalderlokaliteter (id 263844 og 263845) fra eldre steinalder på Sakseid Indre gbnr.5/1, i Bømlo kommune i Vestland. De to lokalitetene lå rundt 20 moh. og var relativt små, til sammen ble det samlet inn rundt 900 funn. Høyde over havet og diagnostiske funn daterer begge lokalitetenes hovedfaser til tidligmesolitikum.

Figur 1. Oversiktskart. Sirkel markerer den geografiske plasseringen til lokalitetene i Beitelvika.

1. Undersøkelsens rammer

1.1 Bakgrunn

Bakgrunnen for saken var en offentlig høring av en reguleringsplan for Fv. 541 Ekornsæter-Sakseid i Bømlo kommune, og det ble varslet oppstart av planarbeidet i brev datert 20.09.2017. Fra tidligere var det ikke kjent automatisk fredete kulturminner innenfor planområdet, men registrerte funn i nærområdet, samt de topografiske forholdene, gjorde at planområdet ble vurdert til å ha potensiale for funn av automatisk fredete kulturminner. Vestland fylkeskommune (Hordaland fylkeskommune på daværende tidspunkt) varslet dermed en arkeologisk registrering i brev datert 17.10.2017.

Vestland fylkeskommune oversendte dispensasjonssøknad for Askeladden id nr. 263844 og 263845 etter KML §8.4 til Universitetsmuseet i Bergen 24.01.2020.

1.2 Kronologisk rammeverk

Periode	14C år BP	Kal. År	Hovedperiode
Tidligmesolitikum	10000 - 9000 BP	9500 - 8200 f.Kr.	Eldre steinalder
Mellommolitikum	9000 - 7500 BP	8200 - 6300 f.Kr.	
Senmesolitikum	7500 - 5200 BP	6300 - 4000 f.Kr.	
Tidligneolitikum	5200 - 4700 BP	4000 - 3500 f.Kr.	Yngre steinalder
Mellomneolitikum A	4700 - 4100 BP	3500 - 2700 f.Kr.	
Mellomneolitikum B	4100 - 3900 BP	2700 - 2350 f.Kr.	
Senneolitikum	3900 - 3400 BP	2350 - 1700 f.Kr.	Bronsealder
Eldre bronsealder	3400 - 2900 BP	1700 - 1100 f.Kr.	
Yngre bronsealder	2900 - 2430 BP	1100 - 500 f.Kr.	
Førromersk jernalder	2430 - 2010 BP	500 - Kr. f.	Eldre jernalder
Eldre romertid	2010 - 1650 BP	Kr.f. - 150/160 e.Kr.	
Yngre romertid		150/160 - 400 e.Kr.	
Folkevandringstid	1650 - 1500/1510 BP	400 - 560/570 e.Kr.	Yngre jernalder
Merovingertid	1500/1510 - 1200 BP	560/570 - 800 e.Kr.	
Vikingtid	1200 - 970 BP	800 - 1030 e.Kr.	
Tidlig middelalder		1030 - 1150 e.Kr.	Middelalder
Høymiddelalder		1150 - 1350 e.Kr.	
Senmiddelalder		1350 - 1537 e.Kr.	
Nyere tid		1537 e.Kr. -	Nyere tid

Tabell 1. Kronologisk rammeverk (STA: Olsen 1992, Bergsvik 2002, SN/BA: Vandkilde mfl. 1996, JA: Solberg 2000).

1.3 Tidsrom og deltagere

Utgravningen ble gjennomført i tidsrommet 17.04.23 - 26.05.23 av arkeologer ved Fornminneseksjonen, Universitetsmuseet i Bergen. Hanne Årskog var prosjektleder og Margrethe Hope Langhelle var feltleder. Leif Inge Åstveit deltok i perioden 17.-28.april Thomas B. Olsen etablerte fastpunkter som grunnlag for innmåling. Rebekka Skinlo og Kristin Bakkene deltok som feltarkeologer.

Den maskinelle avdekkingen ble utført ved hjelp av Håvardsholm maskin 18. april og deler av dagen 19. april.

Gjenstandsmaterialet ble katalogisert av Margrethe Hope Langhelle og Hanne Årskog. Øvrig etterarbeid i form av arkivering av foto, utarbeidelse av figurer og kart ble gjennomført av Margrethe Hope Langhelle. Rapporten er utarbeidet av Hanne Årskog og Margrethe Hope Langhelle, med innspill fra Leif Inge Åstveit.

1.4 Formidling/media

Journalist Per Harald Gjerde fra Bømlø-Nytt fikk en omvisning i felt og ble vist et utvalg av de funnene som hadde blitt gjort under avdekkingen, og en artikkel om utgravningen ble publisert 26. april (se vedlegg F).

Vestland Media fikk i oppdrag av Fylkesvegavdelingen til Vestland fylke å dekke utgravningen som en del av formidlingen om arbeidet på Bømløpakken. Det ble satt av en dag i felt for å filme og

fotografere ulike arbeidssituasjoner og funn. Den ferdige filmen og et innlegg om utgravingen ble delt på facebooksidene til vegprosjektet (se vedlegg F).

Både skoleklasser og barnehagebarn fra nærområdet fikk omvisninger i feltet i mai. Maurtua Barnehage og to representanter fra Fylkesveiene kom på besøk 15.mai. Vestland Media var også til stede for å filme og gjøre intervjuer både med barnehagebarna og de to representantene fra Fylkesveiene. Det ble også her gitt en omvisning av feltene og fremvist et utvalg av gjenstandsmaterialet.

2. Kulturminner, registrering, landskap

2.1 Tidligere funn og registrerte kulturminner fra området

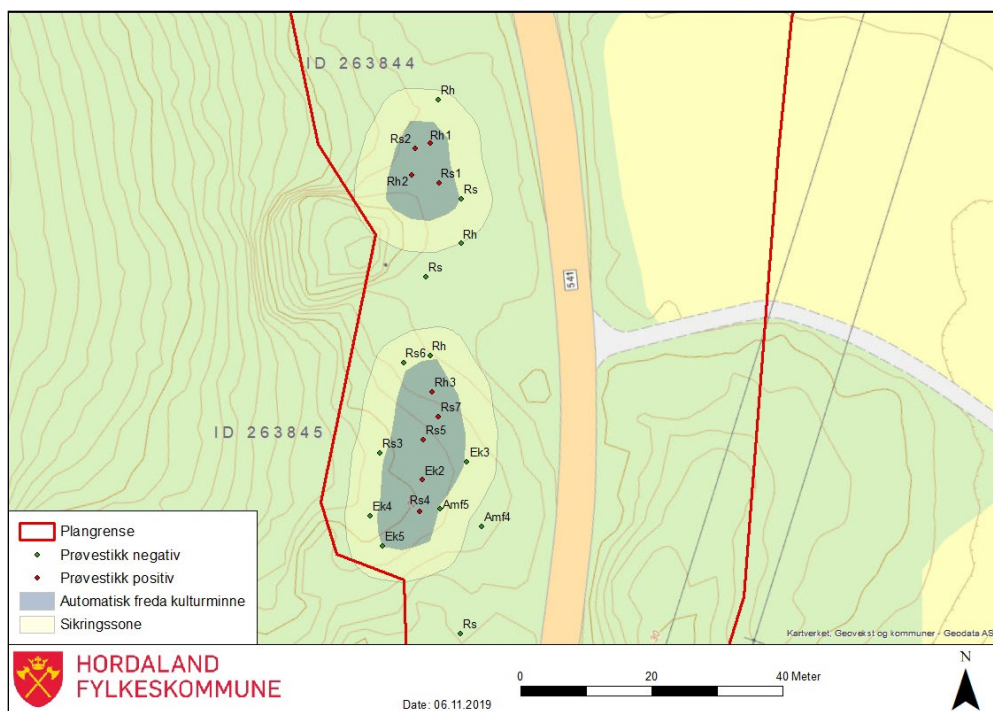
Fra tidligere var det ikke kjent automatisk fredete kulturminner innenfor planområdet, men i nærområdet har det blitt registrert en rekke kulturminner fra både steinalder, bronsealder og jernalder. I området rundt den sørlige delen av planområdet ligger det flere lokaliteter fra steinalderen, blant annet id. 623851. På Stautland ligger det en mindre gravrøys (id. 996519) som vitner om bosetning fra jernalderen. I området rundt Innværfjorden, som ligger rundt 1,5 km nord for planområdet er det også kjent flere steinalderlokaliteter.

2.2 Registreringen

Lok 1, id. 263844 ble påvist og avgrenset med totalt ni prøvestikk. Fire av disse var funnførende, og hvert av prøvestikkene inneholdt ett funn. Disse funnene bestod av en skiveskraper, en spissvinklet kjerne, et retusjert avslag og et avslag, samtlige av flint. Funnene lå i de øverste 10-20 cm (under torvlaget) i et grus- og sandholdig jordlag, med varierende innhold av stein. Lokaliteten lå 23 moh.

Lok 2, id. 263845 ble påvist og avgrenset av totalt 12 prøvestikk, hvorav fem av disse var funnførende. Funnene bestod av en skiveøks, en stikkel, en makroflekk (i to deler), et spissvinklet kjernefragment, et retusjert flekkefragment, to retusjerte avslag og åtte avslag. Samtlige av funnene var av flint. Lokaliteten lå i en vestvendt skråning rundt 20 moh.

Begge lokaliteten lå på en høyde over havet som strandlinjedaterte de til tidligmesolitikum. I tillegg var det diagnostiske funn som skiveøkser og spissvinklede kjerner som bekreftet en slik datering.

Figur 2. Figur 20 hentet fra Hordaland fylkeskommune sin rapport. Røde markører er prøvestikk med funn.

Funnr.	Kontekst	Mekanisk lag	Gjenstand	Form	Materiale	Antall	Vannrullet	Varmerpaavirk	Cortex	Største_mål	Museumsnr.
1	RH 1	bøttelag 1	skiveskraper		flint	1			1	5,2	B18342/1
2	RH 2	bøttelag 2	spissvinkel kjerne	ensidig med to motstående plattformer	flint	1		1	1	3	B18342/2
3	RS 1	bøttelag 1	avslag med retusj		flint	1			1	2	B18342/3
4	RS 2	bøttelag 1	avslag		flint	1	1		1	4,6	B18342/4

Figur 3. Funn fra Lok 1 (figur 27 fra registreringsrapport).

Funnr.	Kontekst	Mekanisk lag	Gjenstand	Gjenstandsdel	Materiale	Antall	Vannrullet	Varmerpåkviket	Cortex	Beskrivelse	Største mål	Museumsnr.
1	EK 2	bøttelag 1	avslag		flint	1			1		2,5	B18343/7
2	EK 2	bøttelag 1	avslag med retusj		flint	1					1,6	B18343/4
3	EK 2	bøttelag 2	avslag		flint	2		1				B18343/7
4	EK 2	bøttelag 2	spissvinkel kjerne	fragment	flint	1					3,8	B18343/5
5	EK 2	bøttelag 2	skiveøks		flint	1				kraftige bruksskader i eggparti	5,2	B18343/1
6	EK 2	bøttelag 2	makroflekke	proksimal	flint	1				passer med #7	1,7	B18343/6
7	EK 2	bøttelag 2	makroflekke	distal	flint	1				passer med #6	4,6	B18343/6
8	RH 3	bøttelag 2	avslag		flint	1					1	B18343/7
9	RS 4	bøttelag 2	avslag		flint	1					0,7	B18343/7
10	RS 4	bøttelag 2	avslag med retusj		flint	1					1,3	B18343/4
11	RS 4	bøttelag 2	flekk med retusj	distal	flint	1					0,9	B18343/3
12	RS 5	bøttelag 3	avslag		flint	2					2,2	B18343/7
13	RS 7	bøttelag 4	stikkel		flint	1			1		1,8	B18343/2

Figur 4. Funn fra Lok 2 (figur 35 fra registreringsrapport).

2.3 Topografi og landskap

De omsøkte lokalitetene lå rett vest for dagens fv. 541. Lokalitet 1 (id. 263844) lå 23 moh. på kanten av en liten flate. Vest for lokaliteten falt terrenget relativt bratt ned mot Beitelsvika i vest. Mot sør og sørvest var lokaliteten godt skjermet av en vel 5 meter høy bergknaus. Det gikk to dreneringsgrøfter inntil lokaliteten i nord og øst. Lokalitetsflaten var bevokst med gress, lyng, einer og furutrær. Mot veien i øst var det et felt med planteskog.

Lokalitet 2 (id. 263845) lå i en vestvendt skråning 19,5-21,5 moh. med noe le mot nord og sør, da terrenget steg i begge disse retningene. I nedkant av lokaliteten falt terrenget bratt ned mot Beitelsvika og mot nordvest var den avgrenset av berg. Vegetasjonen på lokaliteten var preget av åpen furuskog, gress, lyng og einerbusker/kratt og det var mye vannsig på deler av feltet.

3. Praktisk gjennomføring av utgravingsprosjektet

3.1 Problemstilling og målsetting

Selv om det har blitt undersøkt en rekke TM-boplasser i Bømlo kommune, har det ikke vært undersøkt noen i dette området eller på disse høydene tidligere. Kun et fåtall av tidligere undersøkte TM-lokaliteter har vært enfasede, dvs. uten påvirkning av yngre aktivitet. En undersøkelse av disse to lokalitetene ville derfor kunne gi ny kunnskap om landskapsbruk og videre gi svar på spørsmål knyttet til boplassorganisering og aktivitetsmønstre, samt studier av teknologi. Lokalitetene kunne trolig bidra med ny kunnskap både på lokalt og regionalt nivå.

Målsettingen for undersøkelsen ble derfor å fastslå hvilken funksjon lokalitetene har hatt, i tillegg til omfang og alder, for å kunne sette de inn i en større sammenheng med bosetnings- og aktivitetsmønstre i nærområdet og den øvrige regionen.

3.2 Metode

Utgravingen ble gjennomført i form av mekanisk rutegraving, i ruter på 1x1 meter inndelt i kvadranter på 50x50 cm. Innledningsvis ble torven fjernet med maskinell avdekking, ned til de

funnførende nivåene. Flatene ble deretter gravd i 10 cm tykke mekaniske lag. Lagene ble definert og betegnet som lag 101.1- 101.3 (lokalitet 1) og 201.1- 201.2 (lokalitet 2).

Det ble satt ut et lokalt koordinatsystem hvor hver kvadratmeterrute ble inndelt i fire kvadranter betegnet SV, SØ, NV og NØ. Massene fra hver kvadrant ble såldet med en maskevidde på 4 mm.

3.3 Dokumentasjon

Prøvestikkene fra registreringen, omriss av lag og feltgrenser ble målt inn med Trimble totalstasjon, og ble betegnet med hver sin IntrasisID. Alle gisdata ble overført og bearbeidet i Intrasis (UM_2023_004).

Utarbeidelse av kart og figurer ble gjort i ArcMap.

Gravde ruter ble dokumentert på et graveskjema, med informasjon om hvem som gravde, dato og antall funn per kvadrant.

Utvalgt funnmateriale, arbeidssituasjoner og ulike kontekster ble dokumentert ved foto.

Utvalgte foto til arkivering ble lagt inn i Musit fotodatabasen. Merket med prefiks Bf10489.

Alle funn ble katalogisert i Musit gjenstandsdaten som B19235 (Lok 1) og B19236 (Lok 2).

3.4 Utgravingens forløp

Lokalitetsflatene hadde i forkant av prosjektet blitt ryddet for trær. Det som gjenstod av busker og kratt ble ryddet bort manuelt første dag i felt. I tillegg ble prøvestikkene fra registreringen til fylkeskommunen markert og målt inn for å kunne gjenfinnes senere. Det ble strukket vannslanger til hver av de to lokalitetene og etablert såldestasjoner. Torvlaget ble deretter fjernet, og det ble etablert lokale koordinatsystem for graving i ruter og lag. Utgravingen tok utgangspunkt i funnførende prøvestikk, og ble utvidet horisontalt/vertikalt i de retningene hvor det var funn.

Lokalitet 1

Arbeidet startet med å fjerne den øverste torven ved hjelp av gravemaskin. Dette måtte gjøres svært forsiktig, ettersom registreringen viste at torvlaget var relativt tynt, og det var gjort funn i overgangen mellom torven og gruslaget under registreringen. Siste rester av torv ble deretter fjernet ved å finrense feltet manuelt. Lokaliteten ansees som totalgravd.

Det var enkelte større stein og trestubber på flaten, for å etablere utgravingsfeltet ble det derfor fjernet en større stein i nordlige del av feltet og en trerot i sørlige del. Treer som ble fjernet har hatt røtter som har strekt seg utover feltet. Dette har trolig påvirket spredningen av funnene, og det var ikke funnførende masser igjen å grave der roten ble fjernet.

Mellom veien og lokaliteten var det etablert et mindre plantefelt med graner, og det var gravd dreneringsgrøfter, men det var ikke mulig å se at dette har påvirket lokaliteten direkte, utover at undergrunnen var godt drenert, noe som også kan ha bidratt til å opprettholde et skrint torvdekk og dermed gjøre lokaliteten mer utsatt for erosjon etc.

Lokalitet 2

På Lok 2 ble det også brukt gravemaskin for å fjerne torvdekket. Torven var en del tykkere her, men det var en utfordring med dels skrånende terreng, og det var stedvis vanskelig å finne rett nivå mellom torv og funnførende lag, da bunnen av torven gikk gradvis over i en mørk brun silt- og sandholdig undergrunn. I tillegg var det en del vannsig som gjorde undergrunnen svært våt, særlig i den sørlige delen av feltet.

4. Undersøkelsen

4.1 Lokalitet 1

4.1.1 Utgravde arealer

Det ble avdekket et område på 52,2 kvadratmeter, og innenfor dette ble 30,75 kvadratmeter gravd ut og såldet.

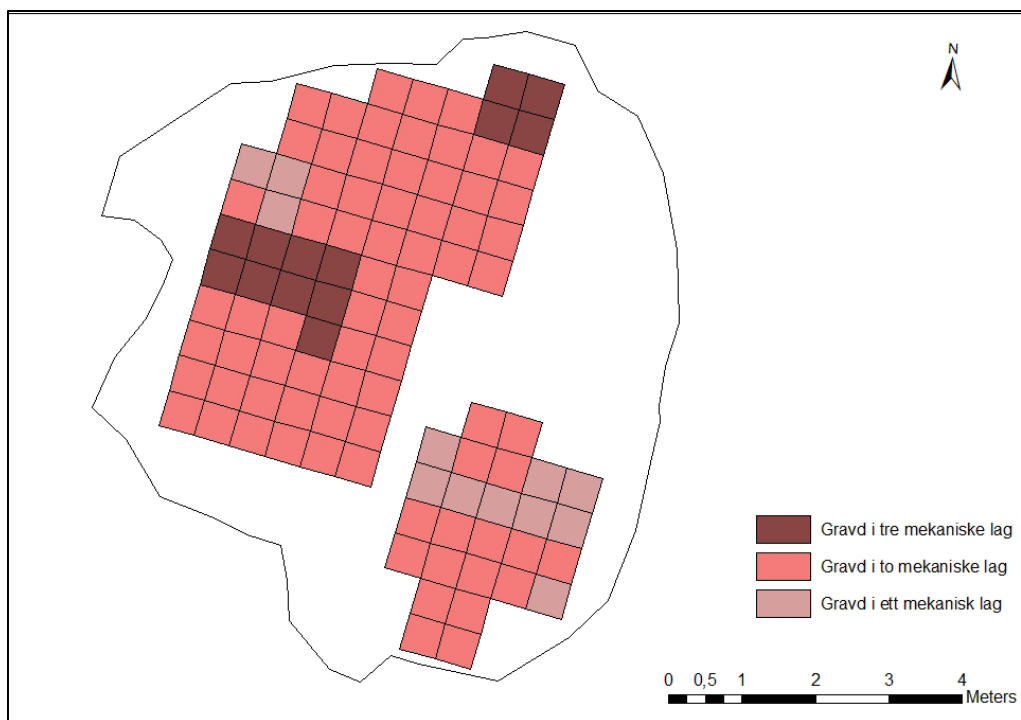
Figur 5. Det funnførende området var avgrenset av berg i øst. Mot nord ved såldestasjonen var det en oppbygget voll fra etablering av en dreneringsgrøft, trolig relatert til plantefeltet for skog. Foto mot nordvest.

De utgravde rutene innenfor det lokale koordinatsystemet ble betegnet 152-159x og 186-191y.

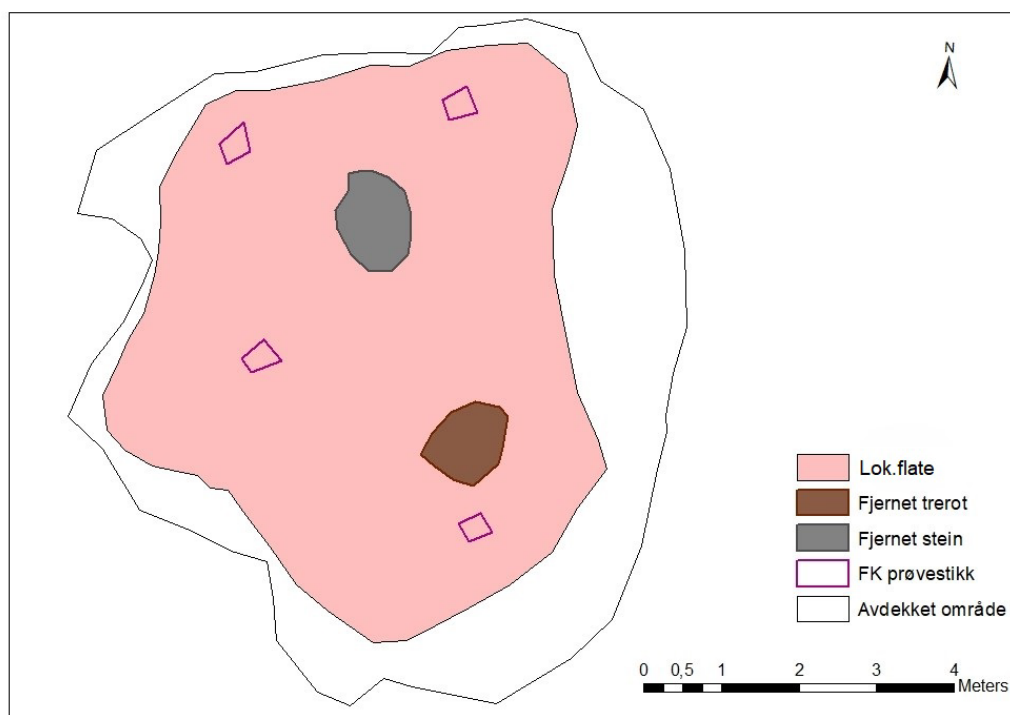
Lag 101.1 ble gravd i 23,25 meterruter og ble gravd mekanisk 10 cm. Rester av torvlaget ble gravd sammen med dette laget.

Av lag 101.2 ble til sammen 21,75 meterruter gravd ut og såldet. Laget ble gravd mekanisk 10 cm.

Lag 101.3 ble kun gravd i 3,25 meterruter. Også dette laget ble gravd mekanisk 10 cm.

Figur 6. Skjematisk framstilling av antall gravelag ved undersøkelsen på lok 1. Mellom de to feltene var det berg.

Figur 7. Lokalitetsflaten med avdekket areal, prøvestikk og fjernede elementer.

4.1.2 Stratigrafi

Det var utelukkende naturstratigrafi på lokaliteten. Torvdekket var relativt tynt, rundt 12-14 cm, og inneholdt stedvis mye sand og grus/småstein. Det funnførende laget under torven (lag 101.1-3) var sand- og siltblandet grus med mye stein, og det stakk opp berg flere steder på flaten. Funnene ble hovedsakelig gjort i de to øverste mekaniske lagene 101. og 101.2

4.1.3 Funnmateriale

Det ble samlet inn til sammen 302 funn. Av disse var 28,5% (86) gjenstander som var sekundært bearbeidet eller hadde spor etter videre bruk. Resten av materialet, 71,5% (216), var ulike typer produksjonsavfall. 6 funn (2,0%) var varmepåvirket, og 118 (39%) hadde cortex. Funnene ble katalogisert under B19235.

Unr.	Gjenstand	Flint	Rhyolitt	Kvartsitt	Total
1	Mikrolitter	3			3
2	Stikler	4			4
3	Tangemikrostikkel	1			1
4	Endeskraper	3			3
5	Skraper	8	1		9
6	Flekkekniv	2			2
7	Borspisser	3			3
8	Retusjert makroflekk	5			5
9	Retusjert smalflekk	5	2		7
10	Retusjert mikroflekk	3			3
11	Retusjert kjernefragment	4			4
12	Retusjert ryggflekk	7			7
13	Retusjerte avslag	33	1		34
14	Spissvinklet kjerne	1			1
15	Konisk kjerne	1			1
16	Bipolar kjerne	1			1
17	Kjerner	3			3
18	Plattformavslag	2			2
19	Mikroflekk	8			8
20	Smalflekk	5			5
21	Makroflekk	6			6
22	Flekkelignende avslag		1		1
23	Avslag	179	3	4	186
24	Biter	3			3
	Total	298	4	4	302

Tabell 2. Alle funn fra lok 1.

Råstoffbruk

Funnmaterialet bestod i all hovedsak av flint, med 96%, og et marginalt innslag kvartsitt og rhyolitt.

	Antall funn	% av total
Flint	290	96%
Rhyolitt	8	2,7%
Kvartsitt	4	1,3%
Total	302	100%

Tabell 3. Råstoff-fordeling for lok 1 vist i antall og prosent.

Reduksjonsavfall, kjerner og kjernefragmenter

Av totalt 302 funn var 186 avslag, 61,6% av det totale materialet. I tillegg ble det funnet et flekkelignende avslag.

Lok 1 er en tydelig blandet kontekst, og det er viktig å prøve å skille de ulike fasene fra hverandre. Bruk av regulær mikroflekketeknikk er påvist ved Flekkematerialet bestod av totalt 16 flekker. Av disse var åtte mikroflekker, fem smalflekker og seks makroflekker. Samtlige av disse var av flint. to av mikroflekkene som er funnet samlet (fnr. 326 og 327) og to av de ubestemte kjernene er små og trolig også knyttet til produksjon av mikroflekker i MM/SM. I tillegg ble det funnet en utvetydig konisk mikroflekkkerne laget på en flintknoll, samt et plattformavslag fra en konisk kjerne.

Blant disse var det en bipolar kjerne, en konisk kjerne, en spissvinklet kjerne og tre ubestemte kjerner. Den spissvinklede kjernen kunne ved første øyekast ligne en konisk kjerne, men i bunnen er den helt tydelig slått med spiss vinkel (se foto under). I tillegg er det fire retusjerte kjernefragment.

Av øvrig kjernemateriale ble det skilt ut to plattformavslag og syv retusjerte ryggflekker.

Annet retusjert materiale

Det ble funnet til sammen tolv skrapere på lokaliteten. Av disse var tre endeskrapere av flint og ni ubestemte skrapere hvorav åtte av flint og en av rhyolitt.

I tillegg ble det funnet tre borspisser av flint.

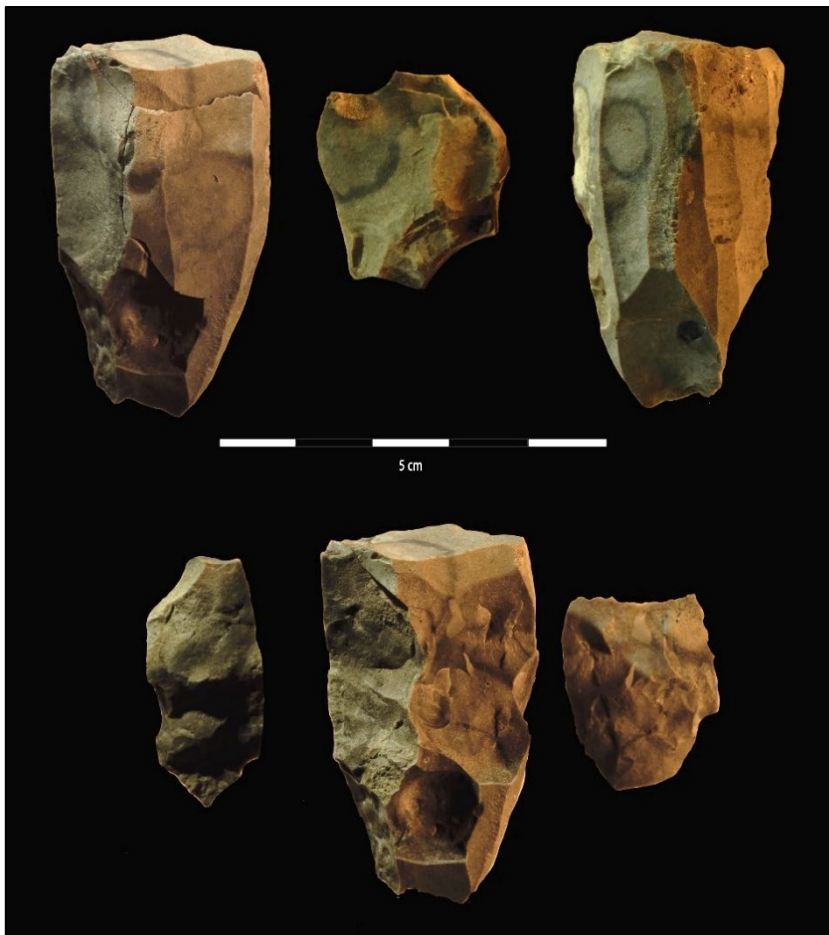
Det øvrige retusjerte gjenstandsmaterialet fordelte seg på femten flekker og 34 avslag.

Kniver og stikler

Det ble funnet to flekkekniver og fire stikler av flint.

Spisser og produksjonsavfall

Det ble funnet tre mikrolitter og en tangemikrostikkel av flint.

Figur 8. Foto av brent spissvinklet kjerne fra lok 1, fnr. 87. Fotograf LIÅ.

Figur 9. Foto av flekkekniv (fremside og bakside) fnr. 65. fotograf LIÅ.

Figur 10. Foto av mikrolitter, fnr. 9 og 15. Fotograf LIÅ.

Oppsummering funnmateriale

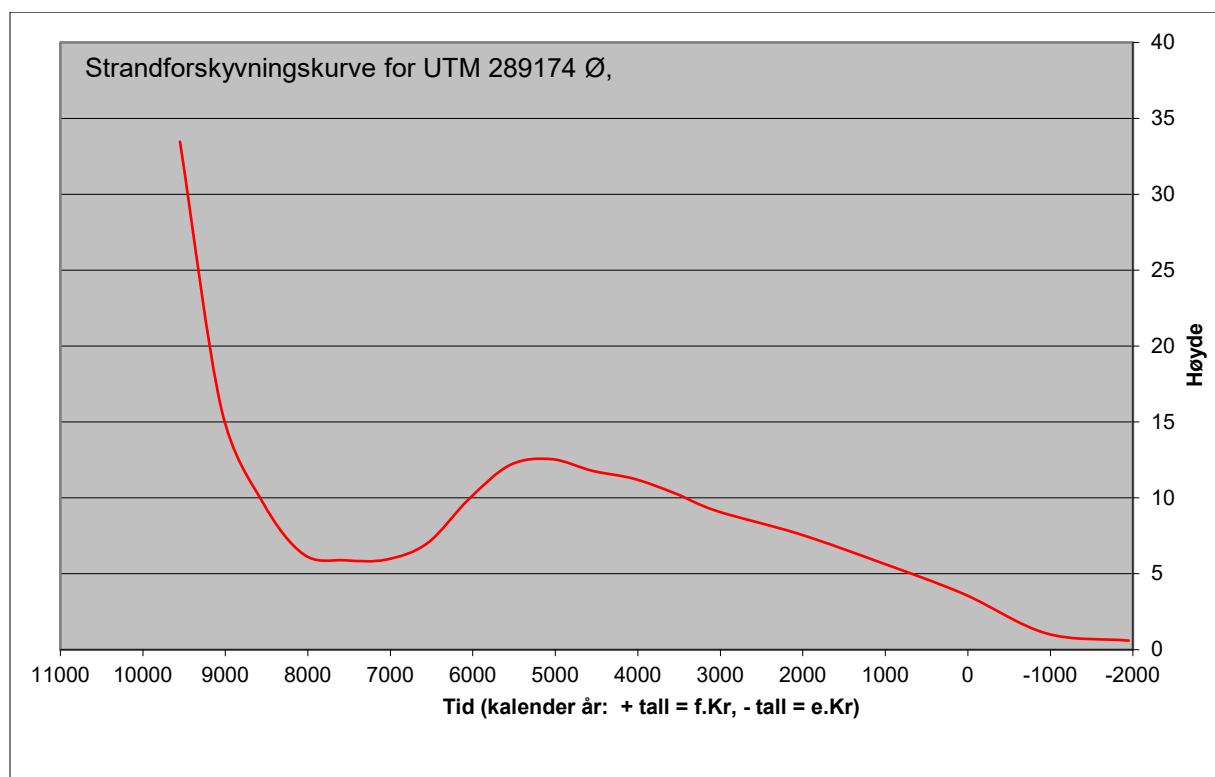
Det er flere diagnostiske funn fra lokaliteten. Kjernematerialet med kjerner slått med spiss vinkel er et klart tidligmesolittisk funn, det samme gjelder tangemikrostikkelen som er et restprodukt etter produksjon av en tangespiss.

En liten patinert konisk mikroflekkekjerne sammen med forekomsten av mikroflekkekjerner er trolig et senere innslag, fra MM eller SM. Og bruken av råstoffet rhyolitt viser til et mulig opphold i tidligneolitikum eller mellomneolitikum.

4.1.4 Datering

Strandlinjer og datering

Lok 1 lå 23 meter over dagens havnivå. Kystnære lokaliteter fra TM antas som regel å ha vært strandbundet, og strandforskyvningskurven for Beitelsvika gir en datering rundt 9000 f.Kr.

Figur 11. Strandforskyvningskurve for lok 1 og 2 Beitelsvika, Bømlo (Romundset 2005, Vasskog 2006, Lohne 2006, Kaland 1984).

C14-dateringer

Lab ref.	Koordinat	Lag	C14 alder	Kalibrert datering	Materiale
TRa-21119	154x190y nø	101.2	2002 +14/-14 BP	43 BC-62 e.Kr.	Furu
TRa-21120	154x190y nv	101.2	4240 +20/-20 BP	2907-2774 f.Kr.	Bjørk
TRa-21121	156x187y nø	101.2	1179 +18/-18 BP	772-943 e.Kr.	Furu

Tabell 4. C14-dateringer fra Lok 1.

Det innsamlede kullet som ble sendt inn til datering ble samlet inn fra strandgrusen under graving, og kan ikke knyttes til strukturer som ildsteder el.l. Ingen av prøvene gjenspeiler aktiviteten som vi ser i

funnmaterialet fra eldre steinalder på lokaliteten, men gjenstandsmaterialet av rhyolitt *kan* være knyttet til datering 2907-2774 f.Kr., mellomneolitikum a. De to yngre dateringsprøvene fra eldre jernalder og yngre jernalder er trolig resultat av utmarksaktivitet eller rydding av skog.

4.1.5 Funndistribusjon og spredningsmønster

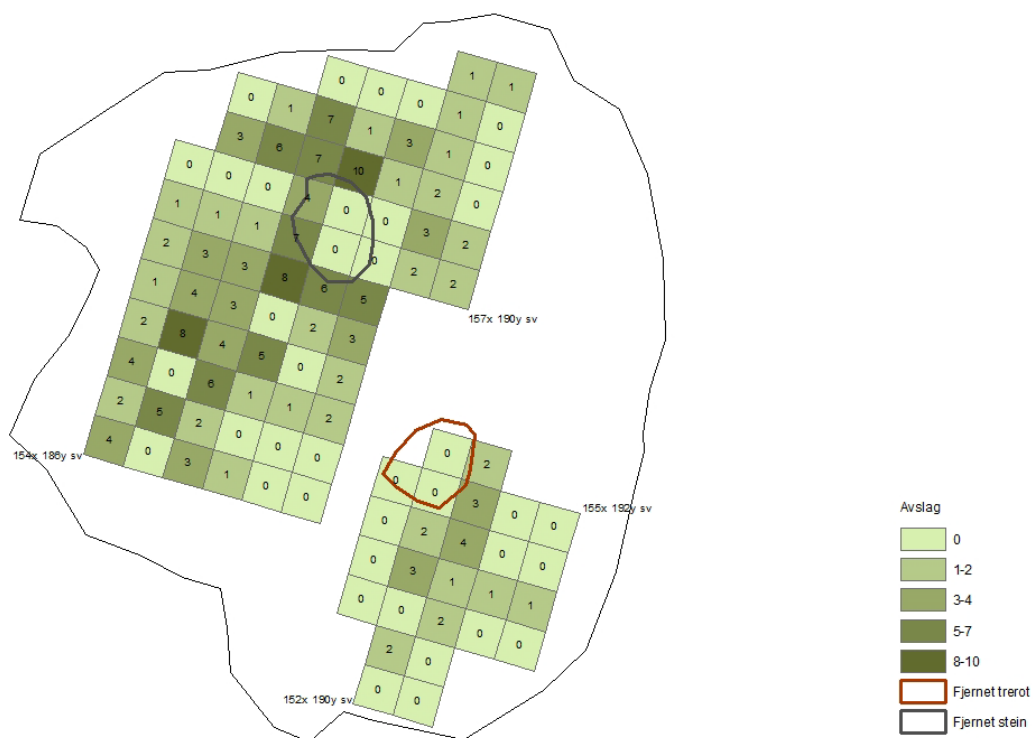
Det er betydelig flere funn i lag 2 enn lag 1, og funnmengden er høyest i det nordligste feltet. Det er antydninger til flere mindre konsentrasjoner, som kan være en indikasjon på hvor det har blitt utført aktiviteter knyttet til produksjon av og vedlikehold av redskaper, og en gjennomgang av gjenstandskategoriene kan belyse en eventuell funksjon de ulike sonene på lokaliteten kan ha hatt.

Mekanisk lag	Antall funn
101.1	86
101.2	213
101.3	3
Total	302

Tabell 5. Antall funn per mekanisk lag.

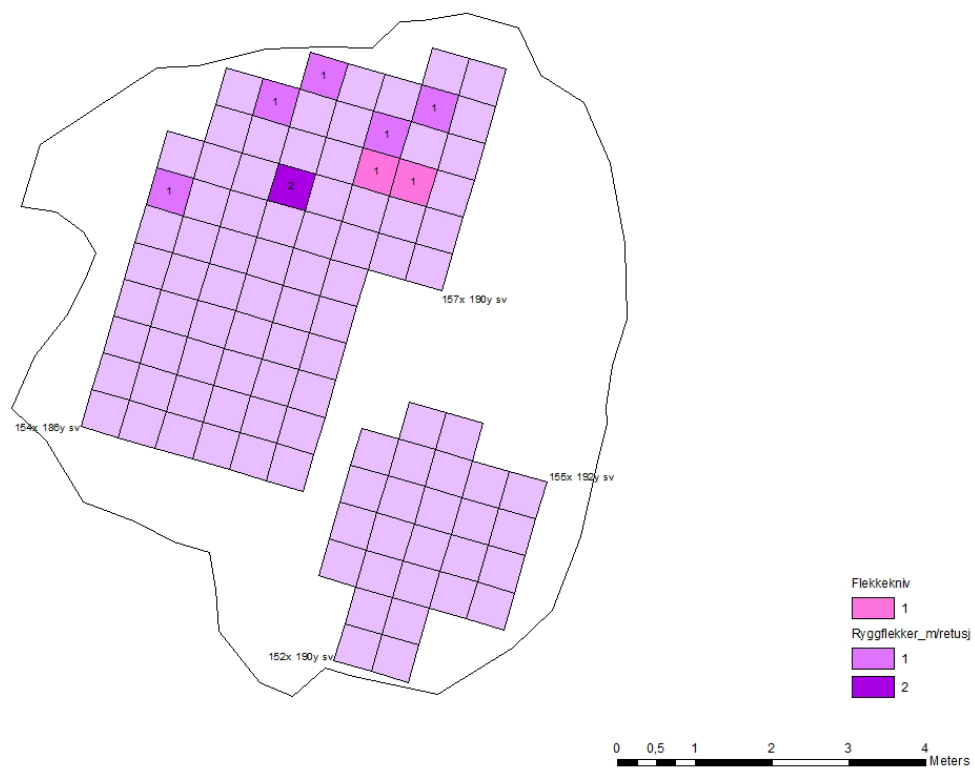
Figur 12. Skjematisk framstilling av alle funn Lok 1. Mellom feltene var det berg.

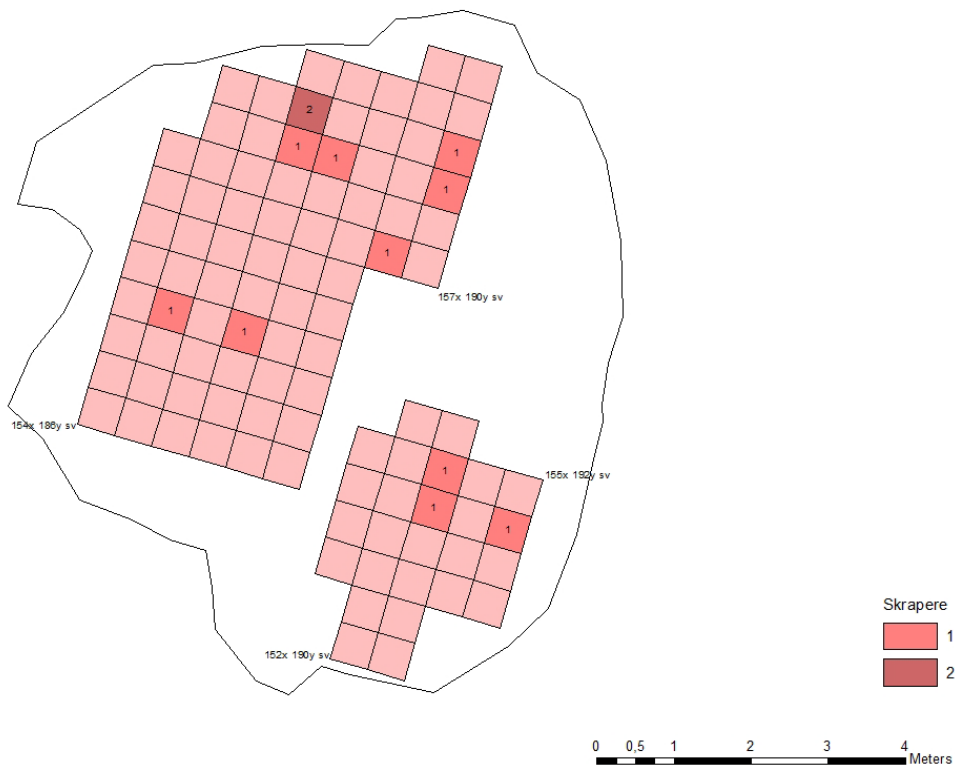
Figur 13. Skjematisk framstilling av alle avslag Lok 1 gir samme inntrykk som figuren over.

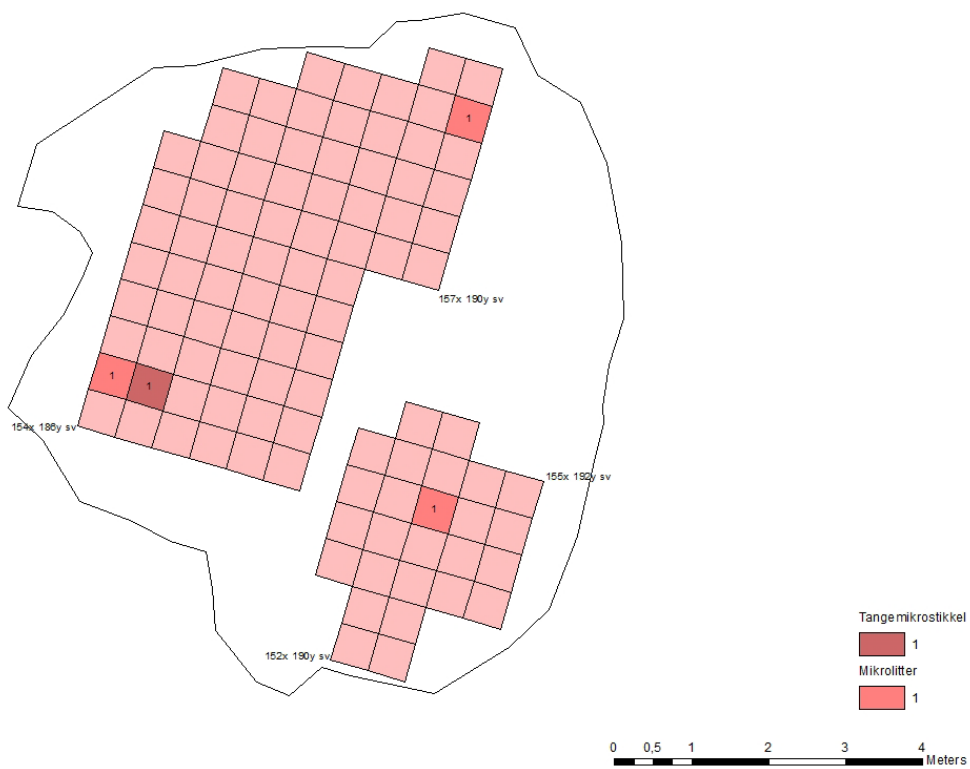
Figur 14. Skjematisk framstilling av flekker med retusj.

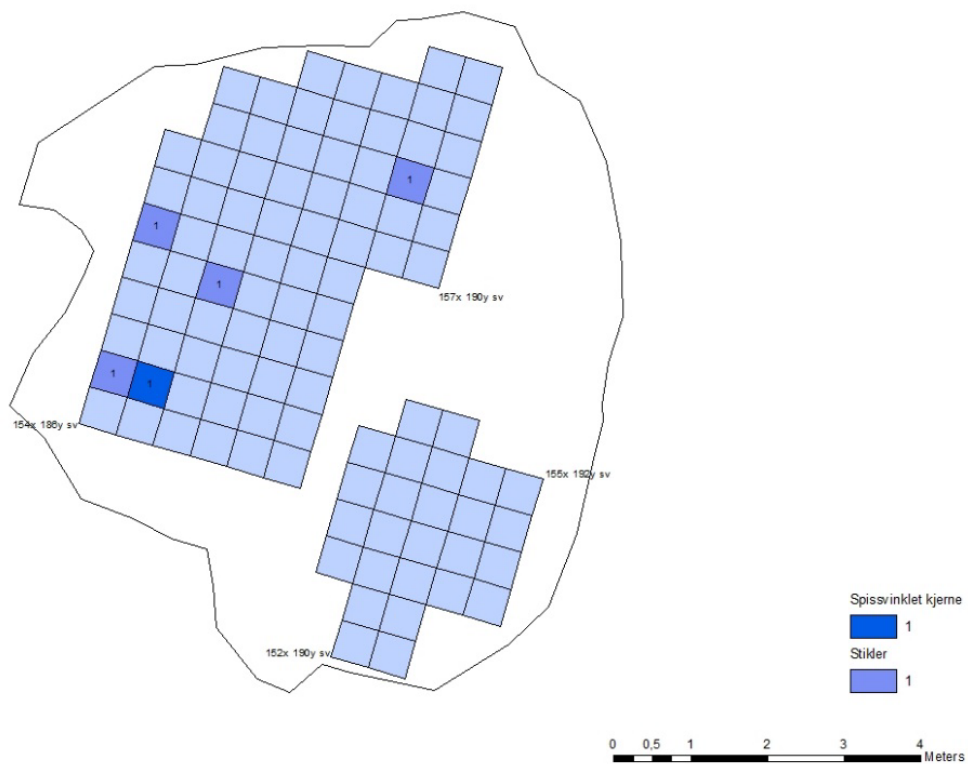
Figur 15. Skjematisk fremstilling av flekkekniver og ryggflekker med retusj.

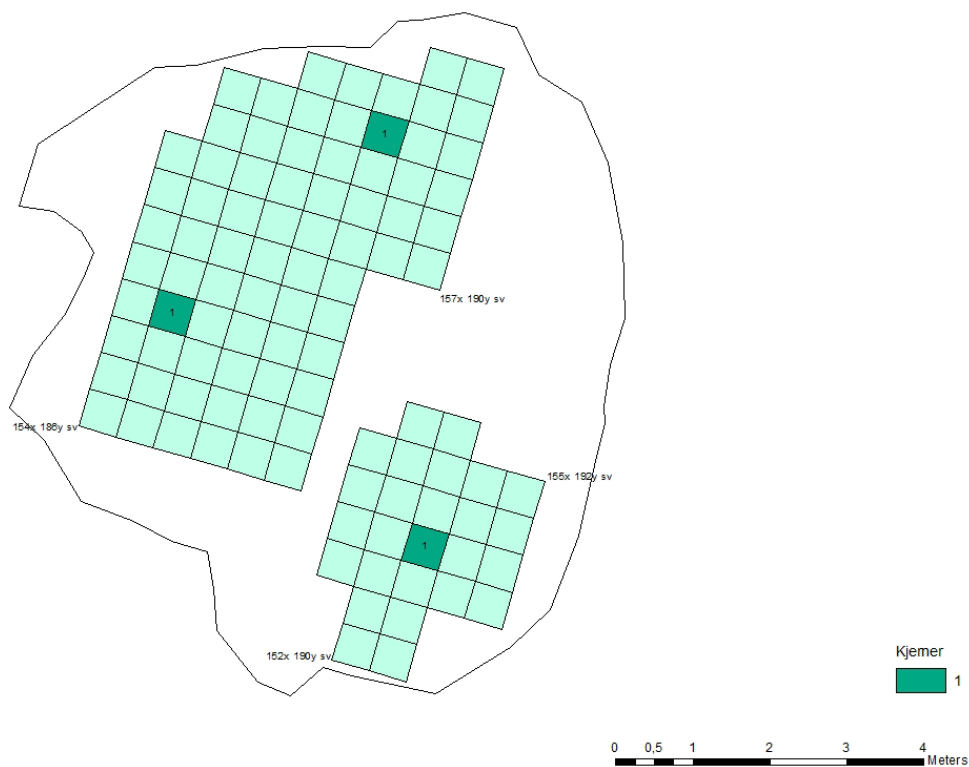
Figur 16. Funnspredning av skrapere.

Figur 17. Tangemikrostikker og mikrolitter.

Figur 18. Spredning av spissvinklet kjerne og stikler.

Figur 19. Spredning av andre kjerner.

Figur 20. Spredning av konisk kjerne og bipolar kjerne.

4.1.6 Tolkning

Dersom lokaliteten har ligget i strandsonen under bruk, er dette en av de eldste lokalitetene som er undersøkt på Bømlo. Strandlinjekurven tilsier at lokaliteten er 11 000 år gammel, og en god del av materialet kan knyttes til TM. Ingen C14-dateringer kan knyttes til det eldste oppholdet.

Funnmengden på Lok 1 er begrenset, og representerer trolig korte opphold i flere perioder. Fra TM er det funnet prosjektiler (mikrolitter), spor etter produksjon av prosjektiler (tangemikrostikler) og en spissvinklet kjerne, og det kan synes å være en ansamling av dette materialet i vestlig del av lokaliteten sammen med stikler. Funn av en liten konisk mikroflekkekjerne av flint plasseres i mellom- eller senmesolitikum og er et yngre innslag, det samme gjelder en skrapere i rhyolitt fra tidlig- eller mellomneolitikum. De generelle spredningskartene skiller i liten grad på materiale fra ulike perioder, og skrapere vil for eksempel kunne representere alle faser i steinalder. Kun et fåtall av gjenstandstypene kan knyttes direkte til en av periodene, og størsteparten av materialet vil kreve en mer inngående analyse for tidfesting.

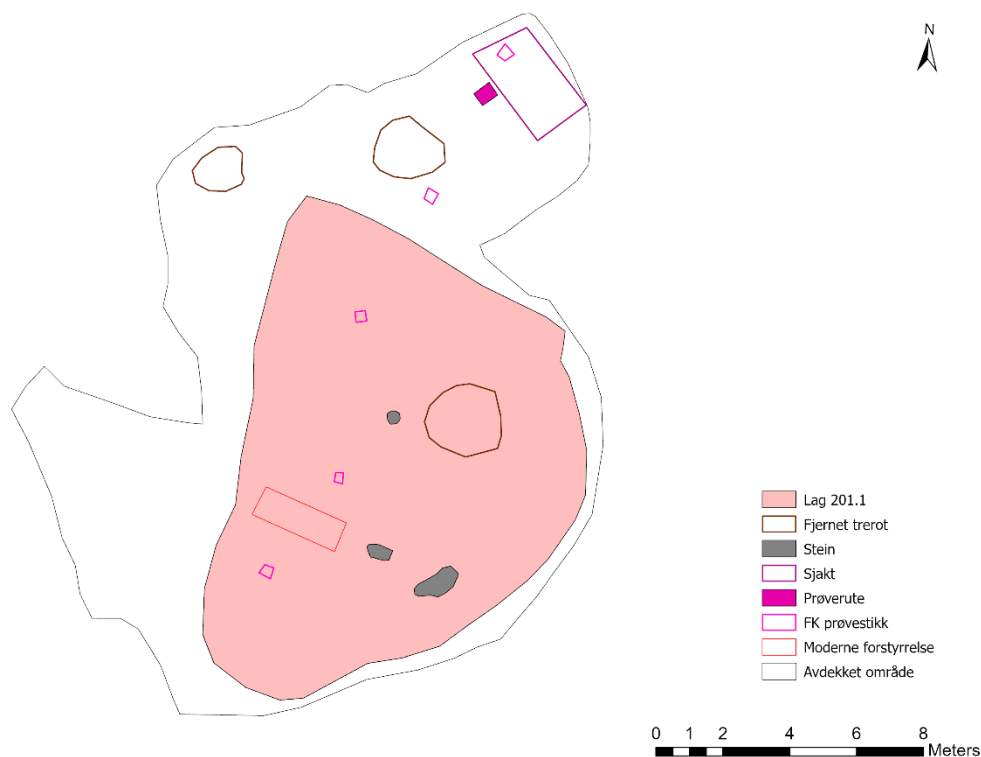
4.2 Lokalitet 2

4.2.1 Utgravde arealer

På Lok 2 ble det avdekket et areal på 223 kvadratmeter og innenfor dette ble 85,5 kvadratmeter gravd ut og såldet. De utgravde rutene innenfor det lokale koordinatsystemet ble betegnet 100-112x og 197-205y. Samtlige lag ble gravd i 10 cm mekaniske lag. Av lag 201.1 ble til sammen 76 meterruter gravd ut. Lag 201.2 ble gravd i 7,25 meterruter. Av lag 201.3 ble det kun gravd 0,25.

4.2.2 Stratigrafi

Det var utelukkende naturstratigrafi på lokaliteten. Torvdekket varierte mellom ca. 10-15 cm i tykkelse. Laget under hadde en varierende massesammensetning. Helt i den sørlige delen av feltet, samt i vestlige del, bestod undergrunnen av lys gråbrun, grusholdig sand, mens i den resterende delen av feltet var det en mer brun grusholdig sand og større stein.

Figur 21. Avdekket areal, lokalitetsflate (lag 201.1) m.m.

Figur 22. Arbeidsfoto, mekanisk rutegraving på lok 2, sett mot sør-sørvest.

Figur 23. Arbeidsfoto, sålding på lok 2, sett mot nord.

4.2.3 Funnmateriale

Det ble samlet inn til sammen 583 funn. Av disse var 35% (204 stykker) gjenstander som var sekundært bearbeidet eller hadde spor etter videre bruk. Resten av funnmaterialet, 62,6% (379 stykker), var ulike typer produksjonsavfall som kjerner, flekker og avslag. 28 funn (4,8%) var varmpåvirket og 94 funn (16,1%) hadde cortex. Funnene ble katalogisert under B19236.

Unnr.	Gjenstand	bergkrystall	flint	grønnstein	bergart	kvartsitt	rhyolitt	Total
1	Skiveøks		1					1
2	Eggfragment av bergartsøks			1				1
3	Eneget spiss		6					6
4	Oddfragment fra tangespiss eller mikrolitt		5					5
5	Tangespiss		8					8
6	Fragment av tangespiss		4					4
7	Lansettmikrolitt		4					4
8	Mikrostikkel		4					4
9	Stikkel		24					24
10	Skraper	1	12					13
11	Endeskraper		4					4
12	Avslagskniv		1					1
13	Borspiss		2					2
14	Retusjert makroflekk		20					20
15	Retusjert smalflekk		7					7
16	Retusjert kjernefragment		3					3
17	Retusjert ryggflekk		9					9
18	Retusjert eggavslag		1					1
19	Retusjert kantavslag		7					7
20	Retusjert flekkelignende avslag		26					26
21	Retusjert avslag	4	47				1	52
22	Spissvinklet kjerne		4					4
23	Fragment av spissvinklet kjerne		1					1
24	Avslag fra økseproduksjon		10					10
25	Kjerne eller steinredskap		1			1		2
26	Mikroflekk	2	11					13
27	Smalflekk		10					10
28	Makroflekk		4					4
29	Flekkefront		3					3
30	Flekkelignende avslag	2	25					27
31	Avslag	11	294		1	1		307
	Total	20	558	1	1	2	1	583

Tabell 6. Alle funn fra lok 2.

Råstoffbruk

Funnmaterialet bestod av seks ulike råstoffkategorier, hvor flint utgjorde 95,7% av råmaterialet. Bergkrystall utgjorde 3,4%. Resterende materialer som bergart, kvartsitt, grønnstein og rhyolitt utgjorde resten.

	Antall funn	% av total
Flint	558	95,71%
Bergkrystall	20	3,43%
Kvartsitt	2	0,34%
Bergart	1	0,17%
Grønnstein	1	0,17%
Rhyolitt	1	0,17%
Total	583	100%

Tabell 7. Råstoff-fordeling for lok 2 vist i antall og prosent.

Reduksjonsavfall

Av totalt 583 funn var 307 avslag fordelt på råstoffkategoriene flint, bergkrystall, bergart og kvartsitt. Avslagene stod for 52,7% av det totale materialet. I tillegg ble det funnet 27 flekkelignende avslag.

Flekkematerialet omfattet totalt 27 flekker. Av disse var 13 mikroflekker, ti smalflekker og fire makroflekker. Samtlige var av flint.

Kjerner og kjernefragment

Det ble funnet fem spissvinklede kjerner, hvorav fire hele og ett fragment. Det ble også funnet tre retusjerte kjernefragmenter.

Av øvrige gjenstander relatert til kjerner, ble det skilt ut ni retusjerte ryggflekker.

Andre retusjerte stykker

Det ble funnet fire endeskrapere av flint, i tillegg til 13 ubestemte skrapere, der 12 var av flint og 1 av bergkrystall.

Videre ble det funnet én avlagskniv og 24 stikler av flint.

Det øvrige retusjerte gjenstandsmaterialet fordelte seg på 20 makroflekker, 7 smalflekker, 1 eggavslag og 7 kantavslag, 26 flekkelignende avslag og 52 avslag. Kun fem av de retusjerte avslagene var av annet råstoff enn flint (fire bergkrystall og 1 rhyolitt).

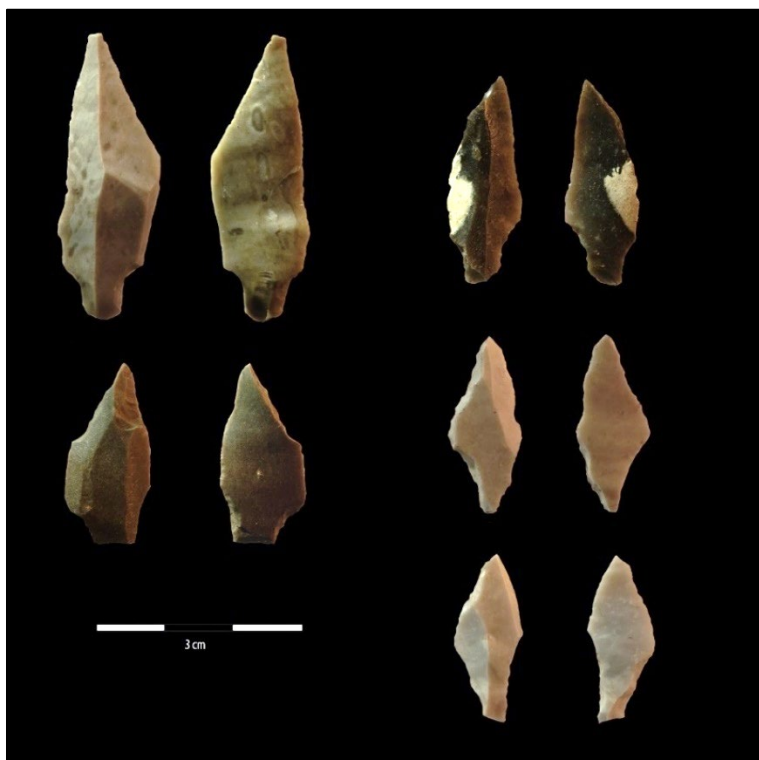
Det ble funnet to borspisser av flint.

Figur 24. Foto av retusjerte gjenstander, fnr. 3 og fnr. 6.

Spisser

Det ble funnet seks eneggete spisser og fem fragmenter av enegget spiss eller mikrolitt. Videre ble det funnet åtte tangespisser og fire fragmenter av tangespisser. I tillegg ble det funnet fire lansettmikrolitter og fire mikrostikler. Samtlige var av flint.

Figur 25. Foto av spisser fra lok 2, (øverst fra venstre) fnr. 359, 134, 297, 299 og 332.

Økser og økseproduksjon

Det ble funnet én skiveøks av flint.

I tillegg ble det funnet en egg av en slipt grønnsteinsøks.

Figur 26. Foto av skiveøks fra lok 2, fnr. 349.

Andre typer

To gjenstander skilte seg ut ved å være et mulig redskap eller en ubestemt type kjerne, en av flint og en av kvartsitt.

Oppsummering funnmateriale

Det er flere diagnostiske funn fra lokaliteten. Det mest utpregede er en skiveøks, tangespisser, eneggete spisser og mikrolitter, samt avfall etter produksjon av disse. Kjernematerialet med kjerner slått med spiss vinkel er et klart tidligmesolittisk funn og det store antallet stikler er også et typisk trekk.

Et eggfragment fra en slipt bergartsøks må være et senere innslag, fra MM eller SM, og ett funn av et retusjert rhyolittavslag viser til et mulig opphold i tidligneolitikum eller mellomneolitikum. Disse yngre innslagene er uansett svært marginale i forhold til hovedmengden av funn som peker i tidligmesolittisk retning.

4.2.4 Datering

Strandlinjer og datering

Lok 2 lå 19,5-20,5 moh., og altså noen meter lavere enn Lok 1 som lå 23 moh. Dersom en følger strandlinjedateringen/strandlinjekurven fig. 11, skal altså Lok 1 være litt yngre enn Lok 2, og følgelig være rundt 8500-9000 år f.Kr. Men kurven er veldig bratt i dette intervallet og dateringen blir følgelig noe upresis.

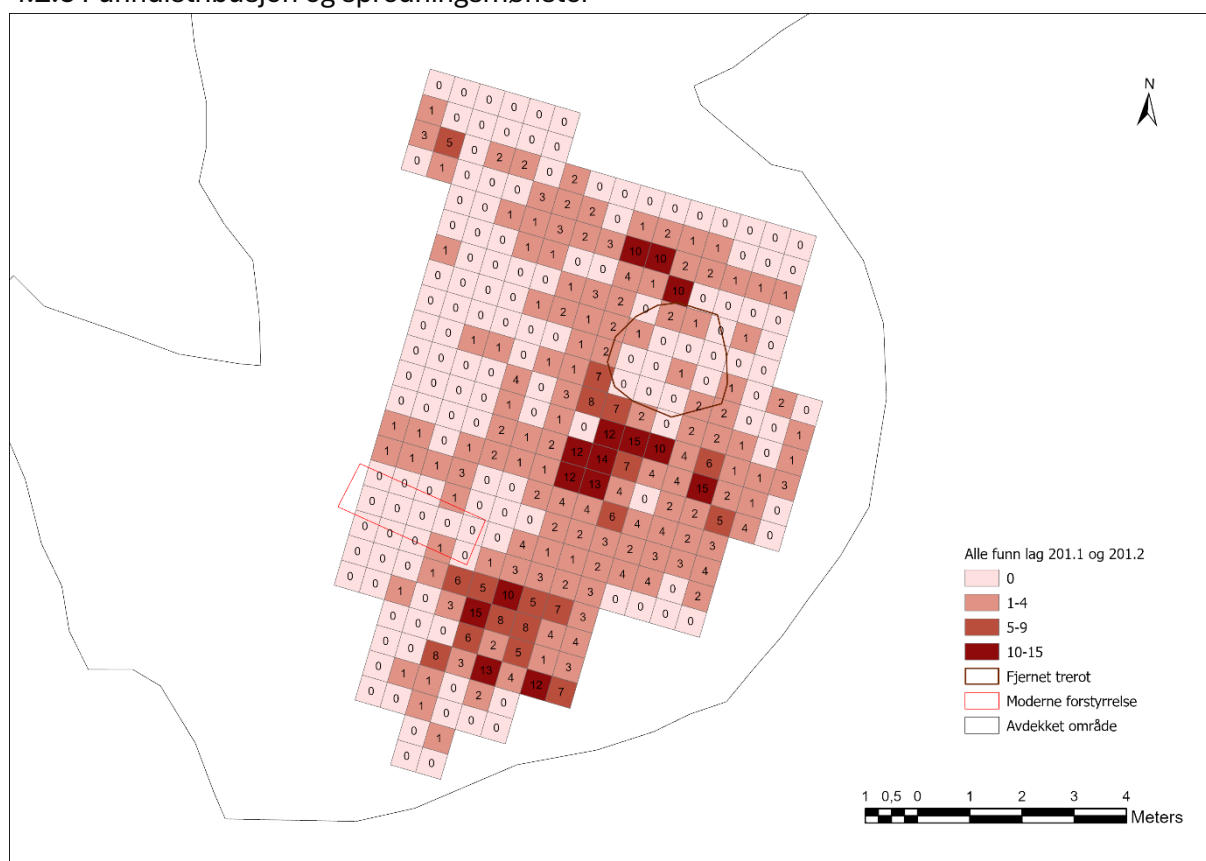
C14-dateringer

Lab ref.	Koordinat	Lag	C14 alder	Kalibrert datering	Materiale
TRa-21122	105x199y nv	201.1	1812 +16/-16 BP	209 - 320 AD (romertid)	Furu
TRa-21123	108x201y sv	201.1	5140 +21/-21 BP	4036-3812 BC (TN)	Nøtteskall
TRa-21124	106x201y nv	201.1	7590 +26/-26 BP	6473-6413 BC (MM/SM)	Nøtteskall

Tabell 8. C14-dateringer fra Lok 2.

Ingen av dateringene kan knyttes til hovedmengden av funn, som viser klare tidligmesolittiske trekk, men de to dateringene fra steinalder kan faktisk være relatert til de to diagnostiske funnene av yngre karakter. Hasselnøtteskallet som er datert til tidligneolitikum er samlet inn fra samme kvadrant som egg-fragmentet fra en bergartsøks. Bruken av bergartsøkser startet i mellommesolitikum av og gjennom hele steinalderen, og kan være relatert til begge de to dateringene fra steinalder. Et retusjert rhyolittavslag kan være fra et besøk i tidligneolitikum. Disse yngre innslagene på både Lok 1 og Lok 2 er noe som vil diskuteres videre i sammenfatningen i kapittel 5.

4.2.5 Funndistribusjon og spredningsmønster

Figur 27. Skjematisk framstilling av alle funn fra mekanisk lag 201.1 og 201.2 på Lok 2.

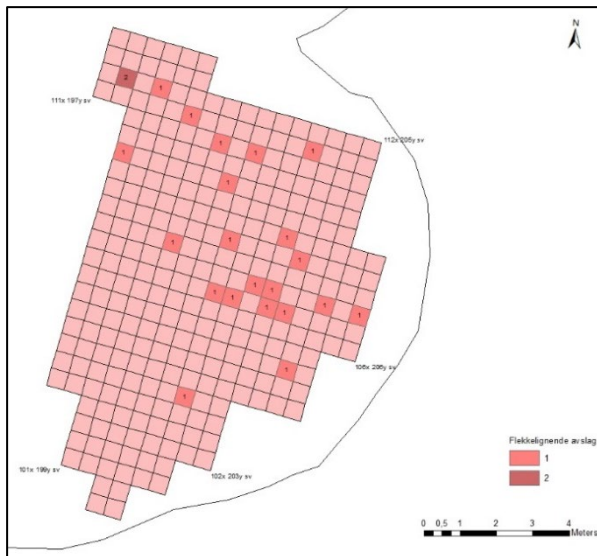
558 funn av de totalt 583 funnene fra Lok 2 er samlet inn i tilknytning til rutenettet, resten er overflatefunn. 554 funn er fra lag 201.1, 4 funn er fra lag 201.2 og er utgangspunktet for funnspreddingskartene.

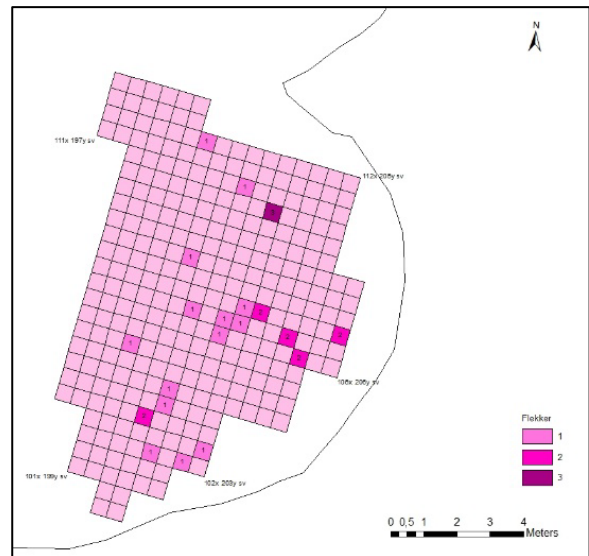
Figur 28. Lok 2 underveis i gravingen og det utvides rundt den sørligste konsentrasjonen. Feltet ble etter hvert utvidet 1 m mot øst, samt mot nord og sør.

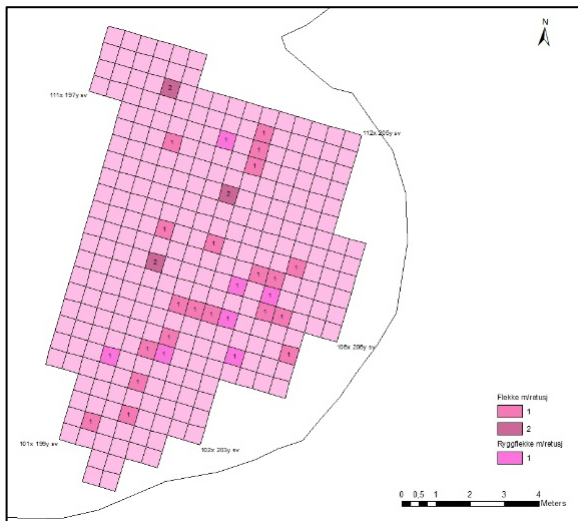
Figur 29. Spredning av avslag.

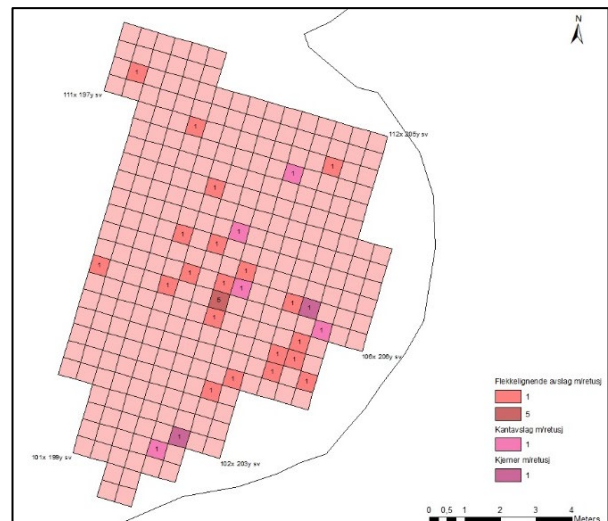
Figur 30. Spredning av flekkelignende avslag.

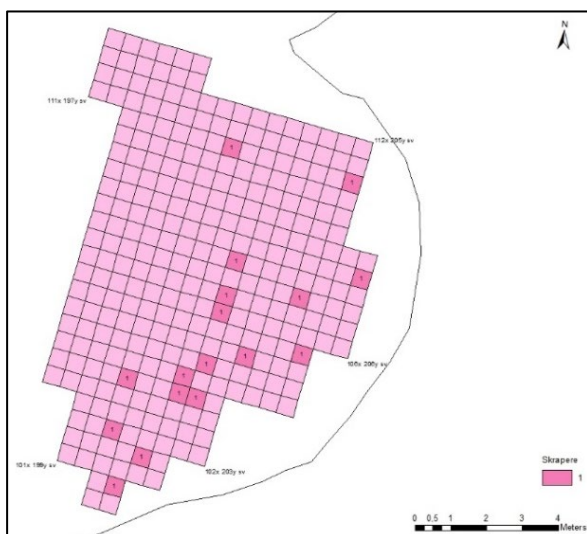
Figur 31. Spredning av flekker.

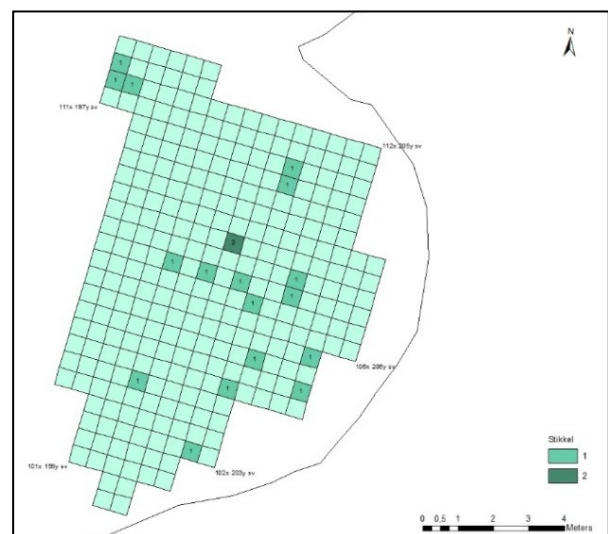
Figur 32. Flekker og ryggflekker med retusj.

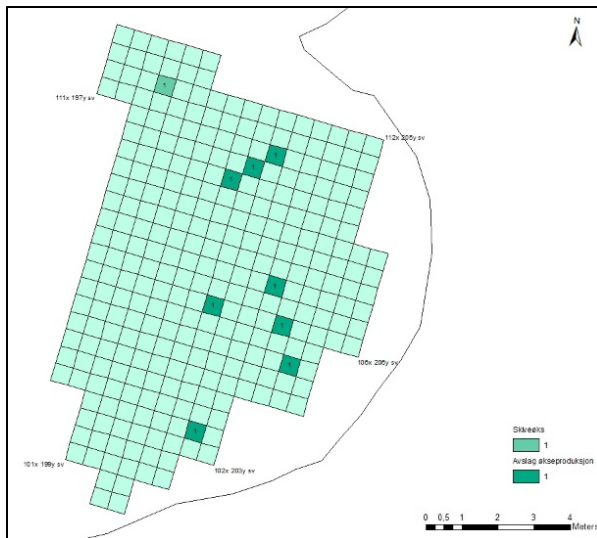
Figur 33. Retusjerte flekkelign. avslag, kantavslag og kjerner.

Figur 34. Skrapere.

Figur 35. Stikler.

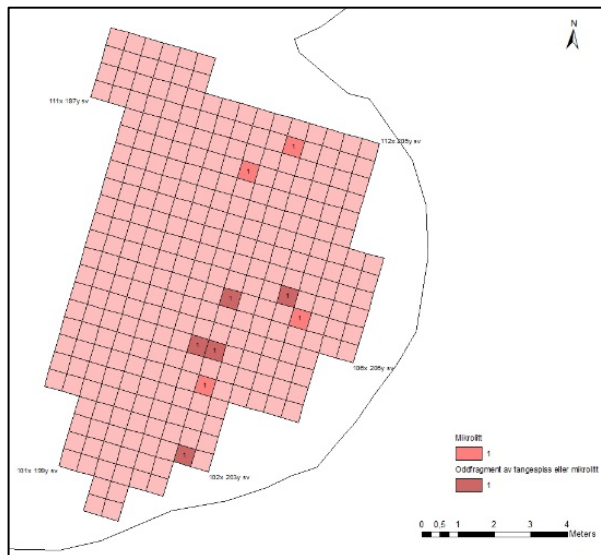
Figur 36. Skiveøks og avfall fra produksjon.

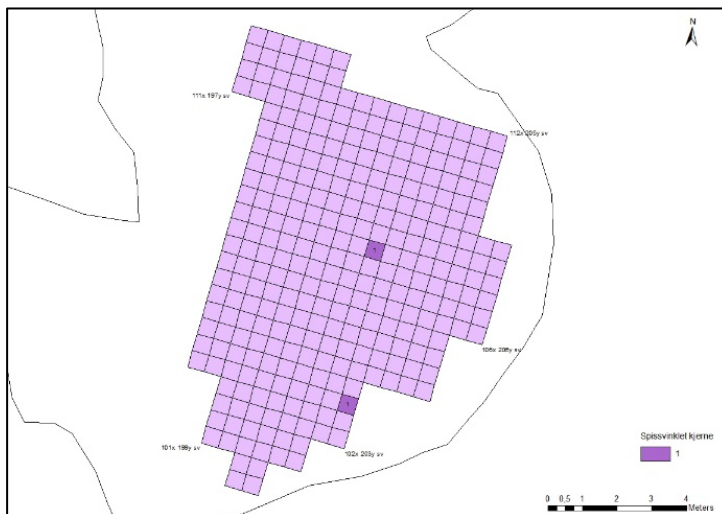
Figur 37. Enegete spisser og mikrostikler.

Figur 38. Tangespiss.

Figur 39. Oddfragment av mikrolitt eller tangespiss.

Figur 40. Spissvinklede kjerne.

4.2.6 Tolkning

Spredningen av alle artefaktene på boplassflaten viser noe vage mønstre, men grovt sett finnes et nordlig, midtre og sørlig område dersom man kun ser på total mengde funn, med mest funn i midt og sørlig del. Figur 27 med «alle funn» viser hvor en stor trerot ble fjernet under avdekkingen. Funnspredningen i dette området mot nord kan dermed gi et feil inntrykk i forhold til den opprinnelige fordelingen av funn. Roten har trolig dratt med seg funn under fjerning, og løs jord med funn kan ha blitt fjernet under rensing av overflaten. Den nordlige halvdel av feltet kan altså ha vært et sammenhengende aktivitetsområde med den midtre delen, mens den sørlige fortsatt skiller seg litt ut.

Dette kan være uttrykk for ett til tre besøk på boplassflaten i TM, men det kan også skyldes ulik bruk av boplassflaten innenfor samme besøk. Ser på man de ulike redskapskategoriene i figur 30-33, skiller de flekkelignende avslagene seg ut med en klar fortetting i nord, mens det resterende materialet fremstår mer jevnt spredt over hele flaten (og antar at det har vært funn der roten er fjernet).

Lokalitetsflaten som lå i dels skrånende terreng, har trolig vært utsatt for en del erosjon gjennom naturlige prosesser (vann, snø, is), selv om det samlede spredningsmønsteret tyder på at dette kan være delvis bevart. Om en vurderer at dette er en korttidsboplass hvor det f.eks. har foregått slakting av sel, sløying av fisk etc. på stranden, vil en kunne forvente et slikt mønster. Til en slik aktivitet har flekkene vært viktig, brukt som kniver, og flekker med retusj/slitespor gjenspeiler at dette trolig har foregått på store deler av stranden. Knivene har vært bruk og kast, og når disse ble sløve ble de trolig bare kassert rett på stedet. Prosjektilene (fig. 37-39) som derimot ikke har blitt *brukt* på selve boplassflaten, men som derimot er rester etter produksjon eller reparasjon («retooling») viser derfor et spredningsmønster som i større grad følger det overordnede distribusjonsmønsteret med en sørlig og en nordlig del. Det samme gjelder kjernematerialet som utelukkende finnes i sørlig del.

Det finnes trolig mye mer informasjon å hente om man går inn på gjenstandsnivå, og det begrensede materiale har trolig potensiale i forhold til refitting eller lignende.

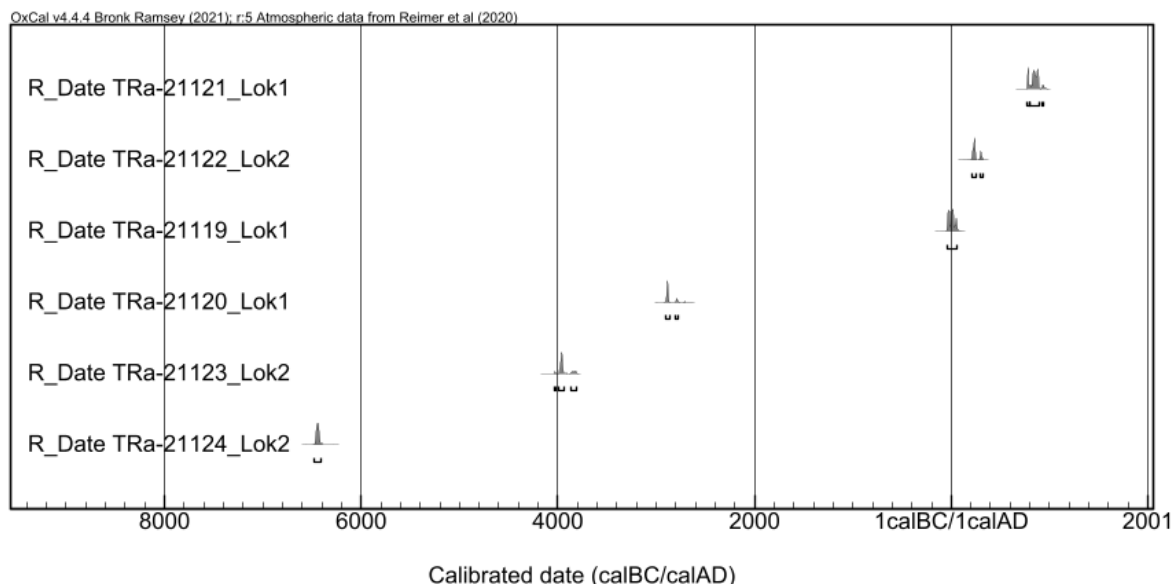
5. Sammenfatning, tolkninger og perspektiver

Her gis en kort tolkning av de to lokalitetene samlet, Lok 1 (23 moh.) og Lok 2 (19,5 moh.). Dersom Lok 1 har vært strandbundet, er det trolig en av de eldste lokalitetene som er funnet, ikke bare fra Bømlo, men fra hele norskekysten. Utgravninger foretatt de siste 50 årene tyder på at de fleste har ligget ved samtidig strand, men uten C14-dateringer er det vanskelig å slå sikkert fast at dette også gjelder for Lok 1. Strandlinjekurven fra området er godt kartlagt og ved 22 meter høyere havnivå, 11 000-11 500 år siden, var det en strand og en lun bukt her for.

Selv om ingen C14-dateringer har gitt et troverdig resultat, bygger det littiske materialet også opp under om en slik høy alder ved funn av spissvinklet kjerne, mikrolitter og mikrostikkel fra produksjon av tangespiss. Funnmaterialet plasserer seg både i type og mengde innenfor det som er påvist langs store deler av norskekysten, og er rester etter den Norske pionerbosetningen. Denne har bestått av små jegergrupper som trolig oppholdt seg i relativt kort tid på hvert sted.

Her finnes både spor etter praktisk bruk (slakting, sløying, skraping av skinn), reparasjon av ødelagt utstyr, og produksjon av nytt. Alle de vanlige redskapene som ble benyttet i TM bl.a. piler, stikler og ulike kniver er det funnet produksjonsspor etter på boplassflaten, og på Lok 2 er det også funnet skiveøkser. Dette er også et trekk som har blitt tolket som spesifikt for denne

pionerbefolkningen, for mens det i senere deler av steinalder kan observeres en viss form for «spesialisering» og intern organisering på boplassflaten, ser dette ikke ut til å være tilfellet i like stor grad i TM. Dette sier trolig mye om noe om lengden på oppholdet som sannsynligvis var av kort varighet. Dette er også årsaken til at vi relativt sjelden finner spor etter mer permanente strukturer som veggvoller, gulvresten eller ildsteder på disse lokalitetene. Med tanke på det lange tidsrommet som TM omfatter, ca. 1500 år, kan en tenke seg mange ulike typer besøk på boplassflaten, alt fra en kort overnatting til opphold over flere dager. De korte oppholdene kan ha vært målrettet, f.eks. raskt på land for å skalte en sel, før en reiste videre.

Figur 41. Kalibrerte C14-dateringer fra Lok 1 og Lok 2.

Om lag 3000 år seinere, i overgangen mellom- og senmesolitikum (MM/SM) har lokalitetsflaten igjen blitt oppsøkt, og dette fortsetter ved flere anledninger når lokalitetene ikke lenger var strandbundet i samme grad som i TM. I forhold til det som er vanlig i SM, hvor en ofte finner titusenvise av gjenstander, ildsteder og rester etter boliger, er det svært lite avfall og kun vage spor etter disse oppholdene. Vi vet at de største lokalitetene også i denne perioden lå ved sjøen, og en mulig tolkning er at lokalitetene ved Sakseid bare har hatt sporadisk besøk av en befolkning under landbasert aktivitet, f.eks. hjortejakt, sankning av sopp/bær, eller grupper som har leitet etter råstoff (flint) på eldre boplasser. Denne landbaserte aktiviteten kaster lys over en side ved samfunnet i SM vi sjelden får mulighet til å undersøke.

En slik aktivitet er trolig også tilfellet for det yngste besøket det er spor etter på boplassen, i tidlig- og mellomneolitikum (TN/MN) ca 4000 f.Kr. Dette er altså om lag 5500 år etter det første besøket her. Fremdeles ble redskap produsert i flint, og også i dette tilfellet kan det å lete etter råstoff på gamle boplasser ha vært en av årsakene til besøket. Men i tillegg er det funnet av slag av det lokale råstoffet rhyolitt, samlet inn fra toppen av Bømløs høyeste fjell; Siggjo.

Avslutningsvis er det verd å merke seg at den absolutte majoriteten av typologisk daterbare funn fra begge lokalitetene kommer fra den eldste fasen. Dette må dermed betraktes som den primære bruksperioden for denne lokaliteten. Det som skjer senere, er på sett og vis trolig et resultat av denne eldste bosetningen, ved at store mengder flintavfall fra TM-aktiviteten har kunnet være en ressurs som råstoff i etterfølgende perioder.

Litteraturliste

Kaland, P. E. 1984 Holocene shore displacement and shorelines in Hordaland, Western Norway. *Boreas* 13, 203-242.

Krag, Eivind M. F. 2019. Kulturhistoriske registreringar. Reguleringsplan for Fv 541 Sakseid-Ekornsæter, gnr. 5, 7, mfl. Bømlo kommune. RAPPORT 35 2019. Hordaland Fylkeskommune.

Lohne, Ø. 2006 SeaCurve_vl – Teoretisk berekning av strandforskyvningskurver i Hordaland frå UTM-koordinater (excel-ark).

Romundset, A., 2005. Strandforskyving og isavsmelting i midtre Hardanger, Master oppgave, UiB (82 pp).

Vasskog, K. 2006 Holosen strandforskyvning på sørlige Bømlo. Masteroppgave i geologi, Universitetet i Bergen.

Filnavn	Motiv	Funnr.	Mot	Fotograf	Dato
Bf10489_0025.JPG	Lok 2 under graving av lag 201.1		N	Margrethe Langhelle	28.04.2023
Bf10489_0026.JPG	Lok 2 under graving av lag 201.1		VSV	Margrethe Langhelle	28.04.2023
Bf10489_0027.JPG	Lok 2 under graving av lag 201.1		S	Margrethe Langhelle	28.04.2023
Bf10489_0028.KPG	Lok 1 etter avdekking og opprens		NV	Margrethe Langhelle	28.04.2023
Bf10489_0029.JPG	Lok 1 etter avdekking og opprens		SV	Margrethe Langhelle	28.04.2023
Bf10489_0030.JPG	Lok 1 etter avdekking og opprens		S	Margrethe Langhelle	28.04.2023
Bf10489_0031.JPG	Lok 1 etter avdekking og opprens		S	Margrethe Langhelle	28.04.2023
Bf10489_0032.JPG	Arbeidsfoto, rutegraving på lok 2		NNØ	Margrethe Langhelle	28.04.2023
Bf10489_0033.JPG	Arbeidsfoto, sålding, lok 2		N	Margrethe Langhelle	28.04.2023
Bf10489_0035.JPG	Arbeidsfoto, rutegraving på lok 2		SSV	Margrethe Langhelle	28.04.2023
Bf10489_0036.JPG	Profil i sjakt før graving av prøvekvadrant		VSV	Margrethe Langhelle	15.05.2023
Bf10489_0038.JPG	Prøvekvadrant i sjakt		VSV	Margrethe Langhelle	15.05.2023
Bf10489_0101.JPG	Brent spissvinklet kjerne	fnr 87		Leif Inge Åstveit	12.12.2023
Bf10489_0102.JPG	Mikrolitter	fnr 9, 15		Leif Inge Åstveit	12.12.2023
Bf10489_0103.JPG	Makroflekke med retusj			Leif Inge Åstveit	12.12.2023
Bf10489_0104.JPG	Tangespisser			Leif Inge Åstveit	12.12.2023
Bf10489_0105.JPG	Skiveøks			Leif Inge Åstveit	12.12.2023
Bf10489_0106.JPG	Kjerner			Leif Inge Åstveit	12.12.2023
Bf10489_0107.JPG	Flekkebor			Leif Inge Åstveit	12.12.2023
Bf10489_0108.JPG	Flekkekniv to sider	fnr 65		Leif Inge Åstveit	12.12.2023
Bf10489_0109.JPG	Funn av enegget spiss	fnr 332		Margrethe Langhelle	15.05.2023
Bf10489_0110.JPG	Funn av enegget spiss	fnr 111		Margrethe Langhelle	25.04.2023
Bf10489_0111.JPG	Formidling ved Lok 2		N	Margrethe Langhelle	15.05.2023
Bf10489_0112.JPG	Formidling ved Lok 2		NØ	Margrethe Langhelle	15.05.2023
Bf10489_0113.JPG	Oversiktsfoto, drone, Lok 2		S	Leif Inge Åstveit	28.04.2023
Bf10489_0114.JPG	Oversiktsfoto, drone, Lok 2		S	Leif Inge Åstveit	17.04.2023
Bf10489_0115.JPG	Oversiktsfoto, drone, Lok 2		Ø	Leif Inge Åstveit	18.04.2023
Bf10489_0116.JPG	Oversiktsfoto, drone, Lok 1		V	Leif Inge Åstveit	17.04.2023
Bf10489_0117.JPG	Oversiktsfoto, drone, Lok 1		V	Leif Inge Åstveit	17.04.2023
Bf10489_0118.JPG	Oversiktsfoto, drone, Lok 2		S	Leif Inge Åstveit	17.04.2023
Bf10489_0119.JPG	Oversiktsfoto, drone, Lok 2		S	Leif Inge Åstveit	17.04.2023
Bf10489_0120.JPG	Oversiktsfoto, drone, Lok 2		S	Leif Inge Åstveit	17.04.2023
Bf10489_0121.JPG	Oversiktsfoto, drone, Lok 2		Ø	Leif Inge Åstveit	18.04.2023
Bf10489_0122.JPG	Oversiktsfoto, drone, Lok 1 og Lok 2		N	Leif Inge Åstveit	18.04.2023
Bf10489_0123.JPG	Oversiktsfoto, drone, Lok 1 og Lok 2		N	Leif Inge Åstveit	17.04.2023
Bf10489_0266.JPG	Arbeidsfoto, rydding av lok 2 før avdekking		NØ	Margrethe Langhelle	17.04.2023
Bf10489_0272.JPG	Lok 2 før avdekking		SV	Leif Inge Åstveit	18.04.2023
Bf10489_0273.JPG	Lok 2 før avdekking		SV	Leif Inge Åstveit	18.04.2023
Bf10489_0278.JPG	Arbeidsfoto, avdekking på lok 2		NNØ	Leif Inge Åstveit	18.04.2023
Bf10489_0279.JPG	Lok 1 etter avdekking		NV	Leif Inge Åstveit	18.04.2023
Bf10489_0280.JPG	Lok 1 etter avdekking		N	Leif Inge Åstveit	18.04.2023
Bf10489_0281.JPG	Arbeidsfoto, avdekking på lok 2		SV	Hanne Årskog	18.04.2023
Bf10489_0283.JPG	Arbeidsfoto, avdekking på lok 2		SØ	Hanne Årskog	19.04.2023
Bf10489_0285.JPG	Lok 1 etter første gravelag		SV	Hanne Årskog	09.05.2023
Bf10489_0286.JPG	Lok 1 etter første gravelag		V	Hanne Årskog	09.05.2023
Bf10489_0287.JPG	Lok 1, arbeidsfoto		V	Hanne Årskog	09.05.2023
Bf10489_0288.JPG	Lok 1 etter første gravelag		SV	Hanne Årskog	09.05.2023
Bf10489_0289.JPG	Lok 1, arbeidsfoto, sålding		V	Hanne Årskog	11.05.2023
Bf10489_0291.JPG	Lok 1 etter første gravelag		S	Hanne Årskog	11.05.2023
Bf10489_0292.JPG	Lok 1 etter første gravelag		N	Hanne Årskog	11.05.2023
Bf10489_0293.JPG	Lok 1 etter første gravelag		V	Hanne Årskog	11.05.2023
Bf10489_0295.JPG	Lok 1 på begynte lag 2		V	Hanne Årskog	11.05.2023
Bf10489_0296.JPG	Lok 1 på begynte lag 2		V	Hanne Årskog	11.05.2023
Bf10489_0297.JPG	Lok 1 på begynte lag 2		V	Hanne Årskog	11.05.2023
Bf10489_0298.JPG	Arbeidsfoto, sålding på lok 1		NV	Hanne Årskog	22.05.2023
Bf10489_0300.JPG	Lok 1, graving		SV	Hanne Årskog	22.05.2023
Bf10489_0305.JPG	Lok 1, oversikt arbeid		SV	Hanne Årskog	22.05.2023
Bf10489_0307.JPG	Lok 1, utgravingsfelt		SØ	Hanne Årskog	25.05.2023
Bf10489_0308.JPG	Lok 1, utgravingsfelt		Ø	Hanne Årskog	25.05.2023
Bf10489_0309.JPG	Lok 1, utgravingsfelt		NØ	Hanne Årskog	25.05.2023
Bf10489_0310.JPG	Lok 1, utgravingsfelt		N	Hanne Årskog	25.05.2023
Bf10489_0312.JPG	Lok 2 ferdiggravd		SSØ	Hanne Årskog	25.05.2023

Bf10489_0315.JPG	Lok 2 ferdiggravd		NØ	Hanne Årskog	25.05.2023
Bf10489_0318.JPG	Lok 2 ferdiggravd		SØ	Hanne Årskog	25.05.2023
Bf10489_0319.JPG	Lok 2 ferdiggravd		SV	Hanne Årskog	25.05.2023
Bf10489_0320.JPG	Lok 2 ferdiggravd		V	Hanne Årskog	25.05.2023
Bf10489_1733.JPG	Lok 1 etter gravd lag 101.1		V	Hanne Årskog	09.05.2023
Bf10489_1734.JPG	Lok 1 etter gravd lag 101.1		S	Hanne Årskog	09.05.2023
Bf10489_1735.JPG	Lok 1 etter gravd lag 101.1		Ø	Hanne Årskog	09.05.2023
Bf10489_1736.JPG	Lok 1 etter gravd lag 101.1		N	Hanne Årskog	09.05.2023
Bf10489_1737.JPG	Lok 1 etter gravd lag 101.1		NV	Hanne Årskog	09.05.2023
Bf10489_1738.JPG	Lok 2 etter gravd lag 201.1		V	Hanne Årskog	23.05.2023
Bf10489_1739.JPG	Lok 2 etter gravd lag 201.1		V	Hanne Årskog	23.05.2023
Bf10489_1740.JPG	Lok 2 etter gravd lag 201.1		V	Hanne Årskog	23.05.2023
Bf10489_1741.JPG	Lok 2 etter gravd lag 201.1		V	Hanne Årskog	23.05.2023
Bf10489_1742.JPG	Lok 2 etter gravd lag 201.1		Ø	Hanne Årskog	23.05.2023

Vp-nr	Lok	Koordinat	kv	lag	dato	Treart (antall biter) ved Lene Halvorsen
Vp 1.1	1	154x190y	nø	101.2	15.05.2023	Pinus (1)
Vp 1.2	1	154x190y	nv	101.2	15.05.2023	Betula (1)
Vp 1.3	1	154x190y	nv	101.2	15.05.2023	Pinus (1)
Vp 1.4	1	154x188y	nø	101.2	15.05.2023	Pinus (1)
Vp 1.5	1	156x187y	nø	101.2	03.05.2023	Pinus (1)
Vp 2.1	2	105x199y	nv	201.1	21.04.2023	Pinus (1)
Vp 2.2	2	108x201	sv	201.1	21.04.2023	Corylus, nøtteskallfragment (3)
Vp 2.3	2	106x201y	nv	201.1	25.04.2023	Corylus, nøtteskallfragment (3)
Vp 2.4	2	106x204y	sv	201.1	25.04.2023	Corylus, nøtteskallfragment (i småbiter, 1?)

Vekt (mg)	Kommentarer	Sendt til NTNU
75,5	Kun bartre	x
30,6	Ellers mye bartre i prøven	x
21,9	Kun bartre	
41,8	Kun bartre	
20,6	Liten kvist, min. 7 år	x
17,7	Kun bartre	x
24,4		x
38,9		x
15,3		

				d13C							
Sample Name	Fraction	14C content (pMC)	14C Age (rounded)	(from AMS system)	Calibrated Age Ranges	% C	mgC	Fraction Yield(%)	14C Age (not rounded)		
TRa-21119	VP 1.1	Furu, Alkali residue	77.95 ± 0.13	2000 ± 15	-26.5 ± 3.1 ‰	68.3% probability					
						38BC (35.9%) 13BC					
TRa-21119	VP 1.1	Furu, Alkali residue	77.95 ± 0.13	2000 ± 15	-26.5 ± 3.1 ‰	3AD (32.4%) 26AD					
						95.4% probability					
TRa-21119	VP 1.1	Furu, Alkali residue	77.95 ± 0.13	2000 ± 15	-26.5 ± 3.1 ‰	43BC (95.4%) 62AD		71 1,64 67		2002 +14/-14 BP	
						68.3% probability					
TRa-21120	VP 1.2	Bjørk, Alkali residue	58.99 ± 0.14	4240 ± 20	-25.9 ± 0.5 ‰	2899BC (68.3%) 2876BC					
						95.4% probability					
TRa-21120	VP 1.2	Bjørk, Alkali residue	58.99 ± 0.14	4240 ± 20	-25.9 ± 0.5 ‰	2907BC (80.9%) 2868BC					
						2802BC (14.5%) 2774BC		67 1,48 50		4240 +20/-20 BP	
TRa-21121	VP 1.5	Furu, Alkali residue	86.35 ± 0.19	1180 ± 20	-24.0 ± 0.2 ‰	68.3% probability					
						777AD (13.0%) 787AD					
TRa-21121	VP 1.5	Furu, Alkali residue	86.35 ± 0.19	1180 ± 20	-24.0 ± 0.2 ‰	828AD (34.7%) 860AD					
						869AD (20.6%) 888AD					
TRa-21121	VP 1.5	Furu, Alkali residue	86.35 ± 0.19	1180 ± 20	-24.0 ± 0.2 ‰	95.4% probability					
						772AD (17.5%) 793AD					
TRa-21121	VP 1.5	Furu, Alkali residue	86.35 ± 0.19	1180 ± 20	-24.0 ± 0.2 ‰	800AD (74.6%) 894AD					
						929AD (3.3%) 943AD		73 1,68 76		1179 +18/-18 BP	
TRa-21122	VP 2.1	Furu, Alkali residue	79.81 ± 0.14	1810 ± 15	-24.3 ± 0.2 ‰	68.3% probability					
						217AD (68.3%) 248AD					
TRa-21122	VP 2.1	Furu, Alkali residue	79.81 ± 0.14	1810 ± 15	-24.3 ± 0.2 ‰	95.4% probability					
						209AD (74.4%) 254AD					
TRa-21122	VP 2.1	Furu, Alkali residue	79.81 ± 0.14	1810 ± 15	-24.3 ± 0.2 ‰	289AD (21.0%) 320AD		67 1,40 57		1812 +16/-16 BP	
						68.3% probability					
TRa-21123	VP 2.2	Hasselnøttskall, Alkali residue	52.73 ± 0.13	5140 ± 20	-24.0 ± 0.4 ‰	3979BC (68.3%) 3949BC					
						95.4% probability					
TRa-21123	VP 2.2	Hasselnøttskall, Alkali residue	52.73 ± 0.13	5140 ± 20	-24.0 ± 0.4 ‰	4036BC (2.2%) 4025BC					
						3989BC (78.1%) 3942BC					
TRa-21123	VP 2.2	Hasselnøttskall, Alkali residue	52.73 ± 0.13	5140 ± 20	-24.0 ± 0.4 ‰	3862BC (15.1%) 3812BC		41 1,11 57		5140 +21/-21 BP	
						68.3% probability					
TRa-21124	VP 2.3	Hasselnøttskall, Alkali residue	38.87 ± 0.12	7590 ± 25	-27.4 ± 0.3 ‰	6458BC (68.3%) 6429BC					
						95.4% probability					
TRa-21124	VP 2.3	Hasselnøttskall, Alkali residue	38.87 ± 0.12	7590 ± 25	-27.4 ± 0.3 ‰	6473BC (95.4%) 6413BC		59 1,18 52		7590 +26/-26 BP	

Calibration references:
 OxCal v4.4.2 Bronk Ramsey (2020); r:5
 Atmospheric data from Reimer et al (2020)

Measurement references:
 Seiler et al., Radiocarbon 61(6), 2019

B19236 *Funn fra eldre steinalder fra Beitelsvika lok. 2, Sakseid Indre gnr. 5, Bømlo k., Vestland.*

- /1 1 skiveøks av flint. Største mål: 7,4 cm.
- /2 1 eggfragment av bergartsøks av grønnstein. Største mål: 3,5 cm.
- /3 6 eneggete spisser av flint. Største mål: 1,9-4,4 cm.
- /4 5 oddfragment fra tangespiss eller mikrolitt av flint. Største mål: 1,1-2 cm.
- /5 8 tangespisser av flint. Største mål: 2,0-4,1 cm.
- /6 4 fragmenter av tangespisser av flint. Største mål: 1,0-1,5 cm.
- /7 4 lansettmikrolitter av flint. Største mål: 1,8-2,7 cm.
- /8 4 mikrostikler av flint. Største mål: 1,3-2,2 cm.
- /9 24 stikler av flint. Største mål: 1,8-5,1 cm.
- /10 13 skrapere, 12 av flint, 1 av bergkrystall. Størst mål: 2,0-7,7 cm.
- /11 4 endeskrapere av flint. Største mål: 1,5-2,3 cm.
- /12 1 avslagskniv av flint. Største mål: 10,4 cm.
- /13 2 borspisser av flint. Største mål: 2,7-5,7 cm.
- /14 20 retusjerte makroflekke av flint. Største mål: 1,5-5,5 cm.
- /15 7 retusjerte smalflekke av flint. Største mål: 1,4-3,8 cm.
- /16 3 retusjerte kjernefragment av flint. Største mål: 4,0-5,1 cm.
- /17 9 retusjerte ryggflekke av flint. Største mål: 2,1-7,7 cm.
- /18 1 retusjert eggavslag av øks av flint. Største mål: 3,6 cm.
- /19 7 retusjerte kantavslag av flint. Største mål: 1,9-6,0 cm.
- /20 26 retusjerte flekkelignende avslag av flint. Største mål: 2,0-4,8 cm.
- /21 52 retusjerte avslag, 47 av flint, 4 av bergkrystall og 1 av rhyolitt. Stør. mål: 0,9-6,6 cm.
- /22 4 spissvinklede kjerner av flint. Største mål: 3,8-7,3 cm.
- /23 1 fragment av spissvinklet kjerne av flint. Største mål: 4,2 cm.
- /24 10 avslag fra økseproduksjon av flint. Største mål: 1,8-4,7 cm.
- /25 2 kjerner eller steinredskap, 1 av kvartsitt, 1 av flint. Største mål: 4,1-6,5 cm.
- /26 13 mikroflekke, 11 av flint og 2 av bergkrystall. Største mål: 0,9-3,0 cm.
- /27 10 smalflekke av flint. Største mål: 1,1-2,9 cm.
- /28 4 makroflekke av flint. Største mål: 1,6-2,6 cm.
- /29 3 flekkefronter av flint. Største mål: 2,9-3,4 cm.
- /30 27 flekkelignende avslag, 25 av flint og 2 av bergkrystall. Største mål: 1,4-3,2 cm.
- /31 307 avslag, 294 av flint, 11 av bergkrystall, 1 av kvartsitt og 1 av bergart.

Funnene kommer fra en arkeologisk utgravning gjennomført i 2023 i forbindelse med en reguleringsplan for FV. 541 Ekornsæter-Sakseid. Basert på funnmaterialet og topografisk funnhøyde er lokaliteten datert til eldre steinalder. Brorparten av funnmaterialet stammer fra første del av eldre steinalder. Rapport 1 - 2026 fra Fornminneseksjonen, Universitetsmuseet i Bergen ved Hanne Årskog og Margrethe Hope Langhelle.

B19235 *Funn fra eldre steinalder fra Beitelsvika lok 1., Sakseid Indre gnr.5, Bømlo k., Vestland.*

- /1 3 mikrolitter av flint. Største mål: 1,3-2,2 cm.
- /2 4 stikler av flint. Største mål: 1,4-3,7 cm.
- /3 1 tangemikrostikkel av flint. Største mål: 2,6 cm.
- /4 3 endeskrapere av flint. Største mål: 1,9-4,6 cm.
- /5 9 skrapere, 8 av flint og 1 av rhyolitt. Største mål: 2-3,6 cm.
- /6 2 flekkekniver av flint. Største mål: 4,6 cm.
- /7 3 borspisser av flint. Største mål: 2,9-4 cm.
- /8 5 retusjerte makroflekker av flint. Største mål: 2,3-5,1 cm.
- /9 7 retusjerte smalflekker, 5 av flint og 2 av rhyolitt. Største mål: 1,3-1,8 cm.
- /10 3 retusjerte mikroflekker av flint. Største mål: 0,8-1,2 cm.
- /11 4 retusjerte kjernefragment av flint. Største mål: 1,6-4,2 cm.
- /12 7 retusjerte ryggflekker av flint. Største mål: 1,7-4,2 cm.
- /13 34 retusjerte avslag, 33 av flint og 1 av rhyolitt. Største mål: 1,1-8,2 cm.
- /14 1 spissvinklet kjerne av flint. Største mål: 5,1 cm.
- /15 1 konisk kjerne av flint. Største mål: 2,2 cm.
- /16 1 bipolar kjerne av flint. Største mål: 1,8-6,6 cm.
- /17 3 kjerner av flint. Største mål: 2,8-6,6 cm.
- /18 2 plattformavslag av flint. Største mål: 2,9-3,8 cm.
- /19 8 mikroflekker av flint. Største mål: 0,9-2,7 cm.
- /20 5 smalflekker av flint. Største mål: 1,1-1,9 cm.
- /21 6 makroflekker av flint. Største mål: 1,3-2,4 cm.
- /22 1 flekkelignede avslag av rhyolitt. Største mål: 2,5 cm.
- /23 186 avslag, 179 av flint, 3 av rhyolitt og 4 av kvartsitt.
- /24 3 biter av flint. Største mål: 2,0-3,7 cm.

Funnene kommer fra en arkeologisk utgravning gjennomført i 2023 i forbindelse med en reguleringsplan for Fv. 541 Ekornsæter-Sakseid. Basert på funnmaterialet og topografisk funnhøyde er lokaliteten brukt i eldre steinalder. Brorparten av funnmaterialet stammer fra første del av eldre steinalder. Rapport 1 - 2026 fra Fornminneseksjonen, Universitetsmuseet i Bergen ved Hanne Årskog og Margrethe Hope Langhelle.

i Side · Offentlige, kommunale og statlige tjenester

[Se alle bilder](#)

2

Skriv en kommentar ...

26. mai 2023 · 🌐

...

- For Universitetsmusset er det ein unik moglegheit til å undersøka noko av det eldste i regionen.

3 kommentarer 16 delinger

 Kommentar

 Del

Vis flere kommentarer

1 år Liker Svar

Skriv en kommentar ...

Bømlopakken, Vestland fylkeskommune

Bømlopakken, Vestland fylkeskommune

28. april 2023 · 🌐

...

Fv.541 Hestaneset-Sakseid-Ekornsæter

I samband med vegprosjektet Hestaneset-Sakseid-Ekornsæter, har Vestland fylkeskommune eit samarbeid med fornminneseksjonen ved Universitetet i Bergen. Dette er spanande arbeid som vert gjort for å sikra forhistoriske spor før utbygginga av den nye vegen.

Bileta viser eit siktebord, der arkeologane vasker jord og stein. Blant funna er pilspissen som vist på det eine bilete.

Prosjektgruppa synes det er kjekt å sjå dyktige feltarkeologar i arbeid!

Tina Jensen Granados og 41 andre

3 kommentarer 2 delinger

Liker

Kommenter

Del

Vis flere kommentarer

Trenge du elektrisk?

53 42 21 00
los-elektro.no

ONSDAG 26. APRIL 2023

WWW.BOMLO-NYTT.NO • ME ER PÅ FACEBOOK OG TWITTER • NR. 32 ÅRGANG 46 • LAUSSAL KR 30,-

Geiter er ålreite dyr

Det synest verkeleg Elisabeth Hiim Hollund frå Bømlo. Ho skal no bruka norske kystgeiter og leiga desse ut gjennom firmaet Landskapsrydderen som beitepussarar. Det finnest omtrent ikkje betre landskapsryddarar enn geiter, meiner ho. **SIDE 22 OG 23**

Byter klede som aldri før

Gjenbruksvinden tek seg opp. Stadig fleire får augene opp for brukte klede. I helga var Elise Skjenald og Sissel Nielsen Mæland hjarteleg til stades på ein stor klesbytedag på Svortland skule. **SIDE 3**

07000

Bømlo

- Din lokale taxi

Bestill på tlf. 07000, i appen 07000taxi eller på nett: www.07000.no/bomlo

Pensjonist-/bedriftsbestillingar:
Tlf. 466 72 400

Bremnes Taxi
og Bømlo Taxi er
nå Taxi 08181

Ring 08181,
så er vi på vei.

LAST NED APPEN VÅR

Fekk pris

Bømlo-nytt vann marknadspisen på årsmøtet til Landslaget for lokalaviser. **SIDE 2**

Ivrige batterijegarar

Elevane på 4.trinn ved Våge, Gilje og Moster skular har brukt tre veker på å samle mest mogeleg brukte batteri for å vere med i tevlinga «Den store batterijakten 2023». Korleis det gjekk kan du lese på **SIDE 6**

Butikkane våre
er fulle av
herlege
vårnyheiter

Velkommen til ein hyggeleg handel
på Bømlo Storsenter!

BØMLO STORSENTER
-butikkane nær deg

Åpningstider: 9-19 (10-16). Rema 1000 mandag-lordag 7-23

For meir informasjon: www.bomlostorsenter.no.
Følg oss gjerne på Facebook!

alderfunn på Sakseid

DEN STØRSTE: Dei to steinalderlokasjonane ligg tett ved sida av kvarandre i nærleiken av Montér. Arkeologane er f.v. Margrethe Langhelle, Hanne Årskog og Leif Inge Åstveit. FOTO: PER HARALD GJERDE

For om lag 11.000 år sidan sit det nokre menneske, rett ved sida av der Montér no er, og hogg i flint, for å lage seg reiskapar.

► **Per Harald Gjerde**
per.harald@bomlo-nytt.no

Det er enno nokre tusen år til grønstenen vert teken i bruk på Hespriholmen, og endå fleire tusen år skal gå før ryolitten oppe på Siggjo vert gode emne til pilspissar og anna.

Ein av dei eldste av sitt slag i verda

– Eg trur me kan seie at dette må vere spora etter ein av dei eldste spesialiserte kystkulturanane i verda, seier arkeolog, Leif Inge Åstveit, og ser bort på kollegaene, Hanne Årskog og Margrethe Langhelle frå Universitetsmuseet i Bergen, som nikkar attende.

Det er ikkje buplassar arkeologane no har funne på Sakseid, men to opphaldsstader til fangstfolka for 11.000 år sidan. Kanskje forfedrene deira kom frå Jylland i Danmark og følgde iskanten som trekte seg attende etter siste istida? Eller kanskje dei kom frå Doggerland, dette landet ute i havet i sørvest med ein avstand berre halve vegen til Shetland? Det finst hypotesar på at steinalderfolka på Sakseid kom frå dette landet

dagens landskap og busetnad, men med havnivå frå 11.000 år sidan. Ein ser på kartet at sjøen strekkjer seg heilt opp til næringsbygningane på Sakseid, og at lokasjonane låg ved vasskanten. Kulleseidkanalen er ikkje å sjå. Den ligg under ein brei våg. No ligg den eine lokasjonen 20 meter over havnivå, og den andre på 23 meter over havnivå.

– Havet steig og Doggerland forsvann, men landet her har jo ikkje blitt overflauma, men tvert i mot stige, korleis kan det ha seg?

– Havet steig her også, som rundt Doggerland på grunn av den raske ismeltinga, men her steig landet fortare enn havet. På Doggerland var det ikkje så mykje is som pressa på. Her var det eit mykje tjukkare islag under istida, slik at når isen forsvann, så steig landet mykje meir enn Doggerland, og raskare enn havet steig, seier Åstveit.

Fleire funn på første gravedag

– Når starta de opp utgravingane?

SKRAPE: Arkeolog Hanne Årskog viser fram ei 11.000 år gammal skinnskrape dei har funne. FOTO: PER HARALD GJERDE

som ser ut som ein mellomting mellom ein kniv og ei skrape.

– Her kan du sjå at dei med vilje har gjort den litt mindre skarp. Den skulle nok ikkje nytast som kniv. Viss den var for skarp og taggete, ville den øydeleggje skinnet. Derfor slipte dei den litt rundare og jamnare på «eggen», så den betre kunne tenne føremålet som skinnskrape, seier Årskog.

Ei lang tidsreise under jorda

Reiskapen er ganske tung i handa, og ein får tankar om kven som hadde den, før Årskog og kollegaene hennar grøv den opp or jorda. Der under jorda har skrapa lege i ro i ei 11.000 år lang natt. Korleis hamna ho der? Dette var jo ikkje restar eller avslag, men ein reiskap. Fanst det distre folk også på

den låg der i skiftande årstider, år etter år. Rusk og rask la seg etter kvart over den, så vart rusket og rasket til jord, og så vart den borte. Doggerland forsvann i havet etter dei første par tusen åra den låg i jorda. Og den hadde lege i jorda i tusenvis av år allereie før mennesket byrja å skrive si eiga historie, med sine mesopotamiske byar, pyramidar, hellenske palass, romerske sirkus, vikingetokter, middelalderkrigar, rennesansekunst, opplysningstid, industrialisering, verdskrigar, romalder og internett. Og så, brått ein dag, ligg den på ny i ei hand. Ein kan verte andektig av mindre.

Avfallet og avkutta fortel kor dei sat

– Måten reiskapen er laga på kan fortelje oss i kva tidsperiode den er laga. Her har me til no berre funne flint, og måten dei har hogge på og laga til flinten på fortel oss at dette er ein lokasjon frå tidleg steinalder, om lag 11.000 år gamal.

– Så ein finn ikkje restar etter keramikk, eller andre ting på noko som er så gammalt?

– Nei. På yngre lokasjonar kan ein finne restar etter brente bein, eller hasselnøtter. Då veit ein at lokasjonen som oftast ikkje er eldre enn 8.000 år. Og om ein finn restar av keramikk, er ikkje lokasjonen eldre enn 6.000 år gammal, seier Årskog.

berre på ein stad, men over heile Skandinavia. Måten ein reiskap er laga på kan derfor tidfeste periodar på same måte over store geografiske område, fortel Årskog.

– Men kor kom denne flinten frå? Den finst jo ikkje naturleg her?

– Det er to måtar, enten med isen frå Danmark, eller at dei gjennom byttehandel har skaffa seg flint frå andre, seier Årskog.

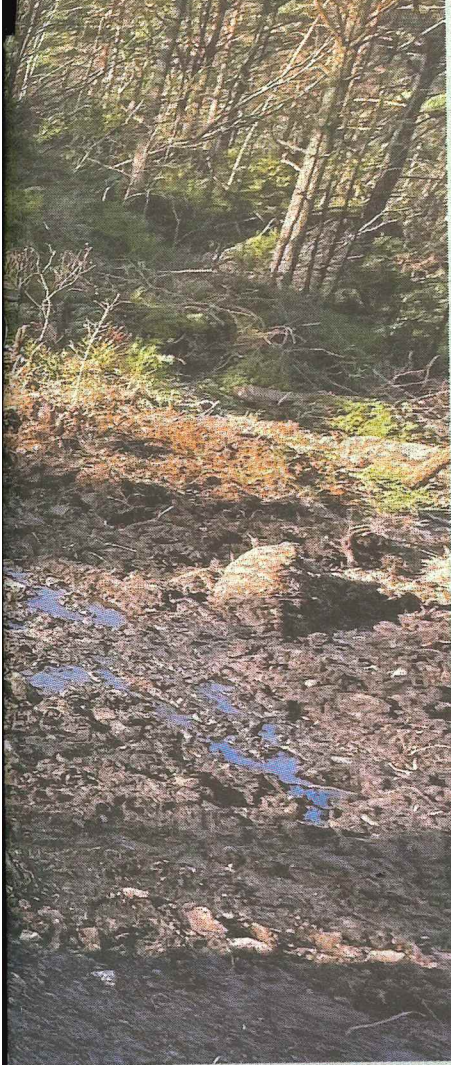
I samband med nyvegen

Det er i samband med bygging av nyvegen at desse lokasjonane skal gravast ut. Fylket sine arkeologar har teke stikkprøvar, så er det arkeologane frå Universitetet i Bergen som grev ut alt av historisk verdi. Ei gravemaskin har allereie vore og grave bort det øvre sjiktet. No monterer dei sålde, så dei kan sile ut jorda, og sitje att med forhåpentlegvis fleire 11.000 år gamle flintrestar og reiskapar.

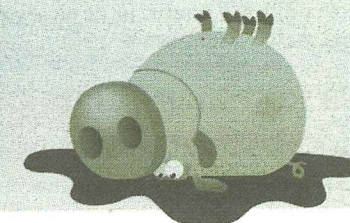
– Me set opp rutesystem, for lokalisering. Då kan me faktisk sjå kor personane sat og laga reiskapane sine. Der det ligg mykje flintavslag sat det nok ein person og heldt på, seier Årskog.

– Kor lenge skal de halde på med å grave ut?

– Det vert vel til ut mai månad, seier dei.

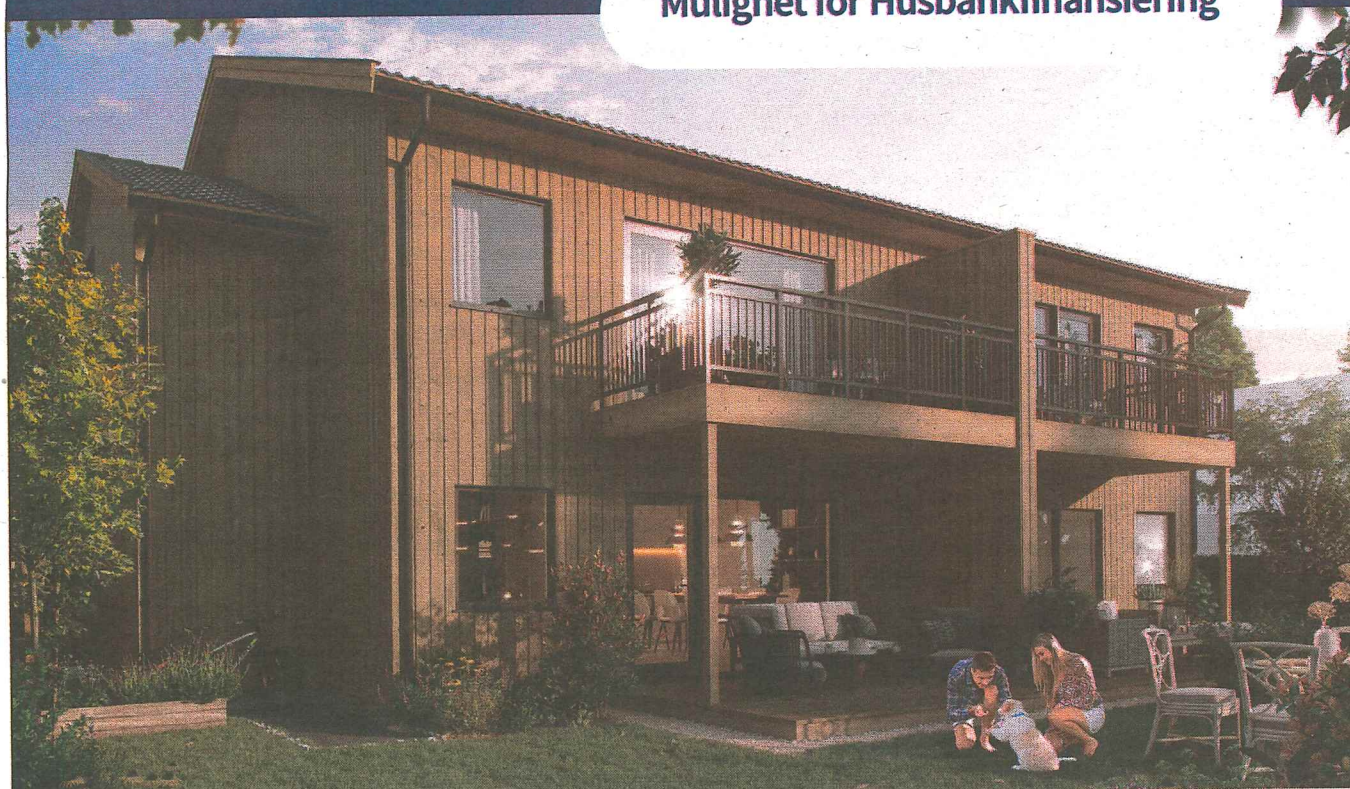

DEN MINSTE: Margrethe Langhelle og Hanne Årskog framfor den minste lokasjonen frå eldre steinalder. I bakgrunnen, feltarbeidarene, Rebekka Skinlo og Kristin Bukkene. FOTO: PER HARALD GJERDE

Helt ny 4-mannsbolig på Meling

Mulighet for Husbankfinansiering

- 2 soverom
- Stue/kjøkken
- Entrè/gang
- Bod/teknisk rom
- Bad
- Utvendig sportsbod
- Balkong/terrasse
- Parkeringsplass
- Gode solforhold

Pris fra kr 2 290 000,-
+ omkostninger

Finnkode: 292394682

Blink Hus Steinberg

